

Vpl. Pyhäjärvi



Keskiviikko 20.5.2020

Pyhäjärveläisyyden vaali - Karjalan puolustaja

N:o 5 • 65. vuosikerta Irtonumero 3 €



Kunniakäynnillä Hietaniemessä Virpi Huhtanen, Pertti Hakala ja Jaakko Lyytikäinen.

Karjalan Liitto 80 vuotta

Huhtikuun toiseksi viimeisellä viikolla Karjalan Liitto juhlisti 80-vuotispäivää virtuaalisesti.

Kotisivulla ja facebookissa pyydettiin liputtamaan ja keittämään juhlahohvit tai -saijutt liiton juhlapäivänä 20.-21.4. Onnitteluja sekä kuvia kahvipöydästä karjalanpiirakoineen tai muuten karjalaisaiheisesta kahvipöydästä sekä lipunostamiskuvia ja kunniakäynneistä muistomerkeillä tulvi liittoon.

Karjalan Liiton puheen-

johtaja **Pertti Hakanen** nosti oman lippunsa Sastamalassa heti liiton allekirjoituspäivän aamuna 21.4. ja jo puolelta päivin hän yhdessä liittohallituksen jäsenen **Virpi Huhtasen** ja **Jaakko Lyytikäisen** kanssa laski seppeleen Karjalaan jääneiden vainajien muistomerkillä Helsingissä Hietaniemen hautausmaalla. Tilaisuutta juhlisti trumpetin soitolla **Sinikka Särkilahti** Kareliapuhallinorkesterista.

Hietaniemessä pidetyssä videopuheessaan Hakanen muistutti 80 vuoden

takaisista kovista ajoista, jolloin karjalaisten oli tarpeen perustaa oma liitto edunvalvontatehtävään. "Tänä päivänä kuitenkin liiton tärkein tehtävä on vaalia karjalaisten kulttuurista perinnettä ja yhteisöllisyyttä.

Vaikka nyt poikkeusoloissa ei ole mahdollistaa juhlistaa merkkipäivää yhdessä, jatkuu merkkipäiväsi edelleen ja tulee vielä mahdollisuus kokoontua ja juhlaa yhdessä", vakuutti Hakanen toivottaen kaikille hyvää juhlapäivää.

karjalanliitto.fi

Katse kohti tulevaa

□ **Pertti Hakanen**

Karjalaiset kesäjuhlat jouduimme vallitsevan koronapandemian vuoksi perumaan ja niin kävi myös meidän omalle pitäjäjuhlalle. Vpl. Pyhäjärvi-juhlat olisivat olleet Helsingissä Karjalatalolla, monelle myös niin odotetussa juhlapaikassa. Saatuamme rajoitteisiin lievennystä, voimme tavata läheisiämme ja uskon vahvasti, että loppukesästä ja syksyllä voimme jälleen joitakin tilaisuuksia järjestää eri karjalaisten teemojen alla.

Lokakuussa kohokohta museolla

Pyhäjärvi-juhlilla sitten ensi vuonna olemmekin sitten isolla joukolla liikkeellä, ja silloinhan myös juhliitaan. Meille yksi kohokohta tämän vuoden toiminnassa on Sastamalan seudun museossa lokakuulla avattava Vpl. Pyhäjärvi -näyttely. Olin erityisen iloinen viime joulun alla, kun museonjohtaja Maria otti minuun yhteyttä ja tarjosi tätä upeata mahdollisuutta.

Olemme säätiönä olleet toiveidemme takuumiehenä, osallistuen palkkauskuluihin tämän kevään aikana, jotta saamme Pyhäjärvi-materiaalin läpikäytyä museon varastoissa. Suurkiitos museon välle kaikesta yhteistyöstä

niin tämän tulevan näyttelyn kuin tallennettujen kuvien ja tiedostojen laittamisessa topoteekkiin. Uskon, että meillä kaikilla loppuvuodesta on jälleen hyvä mieli, vaikka nyt tuntaisikin siltä kuin mitään ei tapahtuisi.

Perinnettyö tarvitsee resurssinsa

Säätiömme osoittaa jatkossakin saamamme lahjoitukset Sastamalan seudun museolle, siellä ne säilyvät kokoelmamme lisänä ja sitä kautta tuovat tulevaisuudessa iloa myös seuraaville sukupolville.

Mikäli sinulla on jotakin jota mietit, olisiko se selaista joka sopisi kokoelmaamme, niin ole vaikka minuun rohkeasti yhteydessä, niin jutellaan mikä tilanne asian suhteen on.

Säätiömme varoista luovutamme vuosittain merkittävän määrän stipendejä nuorille opiskelijoille sekä osallistumme satunnaisesti joihinkin meille tärkeisiin hankkeisiin pienekkoilla summilla, jotka historiamme vaalimisen lähtökohdasta koemme tärkeäksi.

Jos sinulle tai läheillesi tulee ajatus testamenttivaroilla edesauttaa tulevaisuudessakin säätiömme arvojen mukaista toimintaa, voimme keskustella rauhassa sellaisistakin asioista, sillä me



kaikki teemme tänään tulevaisuuden pyhäjärvisä historiaa.

Vielä palaan hieman tämän hetkiseen yhteiskunnalliseen poikkeustilaan. Kaikki toimijat joutuvat miettimään toimintaansa tällä hetkellä niin taloudellisesta näkökulmasta kuin siitä, miten toiminnan saisi jatkumaan tilanteen normalisoituessa.

Me päädyimme säätiön hallituksessa sivistämään tämän vuoden Pyhäjärvi-lehden ilmestymistä yhdellä numerolla. Näillä näkymin elokuulla ilmestyy heinä/elokuun kaksoisnumero. Olemme myös sopineet jo siitä, että joulukuun Pyhäjärvi-lehti ilmestyy viimevuoden tapaan Karjala-lehden kainalossa, joten varmasti tuhti lukupaketti on luvassa joulunpyhiksi. >> s.3

Paavolan karjalaiset ottivat juhlasta kopin

KUVAT: MATTI HILTUNEN



Paavolan Karjalaseura otti kopin Karjalan Liiton juhla-ajatuksista. Kuvassa seppeleenlaskutilaisuudessa Paavolan Karjala-seuran edustajat, vasemmalta Liisa Hiltunen, Riitva Kangastalo, Ellen Pesonen ja Kerttu Tiri. Oikella Hiltusten juhlahohvit.

□ **Kerttu Tiri**

Karjalan Liitto toivoi, että seurat laskisivat kukkia Karjalaan jääneiden muistomerkillä ja joisivat sen jälkeen kodeissaan kahvit karjalaisittain katetun kahvipöydän ääressä.

Paavolan Karjalaseuran edustajat kävivät laskemassa kauniin kukkaseppeleen Paavolan hautausmaalle Karjalaan jääneiden muistomerkillä. Liisa ja Matti Hiltunen noudattivat kahvikutsua ja kattoivat kauniin pöydän. Liisa Hiltusen juuret juontavat Pyhäjärveltä.

Museoesine kuvaa pyhäjärveläistä arkea ja juhlaa

Kitupiikin tekoon tarvittiin vain lasipurkki, korkki, sydänlankaa, hieman peltiä ja öljyä. Tämä kitupiikki valaisi tilapäis-asumusta Kauvatsalla 1940-luvun lopulla.



Lue lisää s.2

KUVA: SASTAMALAN SEUDUN MUSEO

Pääkirjoitus

Kesä tulee tänäkin vuonna



□ Markku Pärssinen

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön hallituksen jäsen

Kesää ei ole peruutettu, vaikka useimmat odotetut kesätapahtumat on pandemian seurauksena joko peruutettu tai siirretty tuleviin vuosiin. Myös useimpien kesälomasuunnitelmat ovat muuttuneet. Tai jos niitä ei vielä ollut tehtynä, niin nyt asiat pitää miettiä uudelleen.

Kesän odotus on suomalaisilla ja muilla pohjoisen kansoilla geneihin sisään rakentunut ominaisuus. Pimeän syksyn ja ankaran talven jälkeen alkavan kesän vehreys on voimaannuttava osa elämän kiertokulkua. Suurkaupungeissa asuvat ihmiset ovat tänä keväänä havahtuneet kuulemaan luonnon ääniä, kuten linnun laulua, aivan uudella tavalla. Melun ja melskeen väistyessä aistit herkistyvät. Luontoyhteys ei ole kadonnut vaikka se on voinut välillä jäädä vähälle huomiolle. Maa-seudulla asuvilla ja työtä tekevilla luontoyhteys on usein konkreettinen, joillakin puutarhapalsta tai eräillä alku-tuannon parissa.

Isojen tapahtumien lisäksi arkisemmat kesään olennaisesti kuuluvat toiminnot pitää miettiä uudestaan. Sukulaisten vierailut ja tapaamiset saatikka sukujuhlat eivät toteudu lähikuukausina. Saunaillat ovat yksi järjestötoiminnan odotettu kesätoimintamuoto. Niitäkään ei järjestetä. Kesämökkielämääkin pitää harkita, ainakin kauaksi kotoa matkustamista.

Epätietoisuus on virushyökkäyksen kavala puoli. Emme tiedä, milloin voimme huokaista helpotuksesta, kun oikea rokote on kehitetty ja levitetty. Epävarmuus kuuluu elämään, sitä on aina ollut ja tulee olemaan. Sitä esiintyy yksilötasolla, kansakuntana ja maailmanlaajuisesti. Toivo paremmasta ja työ sen eteen on yksi iso osa ihmisen elämää. Luoja auttaa, jos itsekin vähän yrittää.

Heinäntekoon mennessä kotiin, on yksi tokaisu, jonka useimmat tämän lehden lukijat muistavat kuulleensa ja osaavat sijoittaa oikeaan aikakauteen 79 vuoden taakse. Jatkosodan alun aikainen iskulause palveli varmaankin tarkoitustaan. Toiveet vaihtuivat kuitenkin epävarmuuteen. Reissu venähti pitkäksi ja katkeraksi ja niin monet eivät palanneet.

Mummoni puheessa vilahteli usein määritelmä ”ennen sotti”. Taitekohta entisen elämän ja uuden välillä oli niin traaginen. Tulekohon nykykieleen ”laumasuojan” lisäksi määritelmä ”ennen koronaa”?

Voimia ja terveyttä kaikille lukijoille. Pidetään huolta lähimmäisistä!

TULEVIIN LEHTIIN

Toivomme lukijoilta tarinaa ja valokuvia suvun asuin-sijoilta Pyhäjärveltä tuoduista kasveista, jotka ovat juurtuneet kotipihoille, evakkoesineitten tarinoita valokuvineen ja muisteloita kirkkoreissuista Pyhäjärvellä.

Toivomme myös vinkkejä haastateltavista nuorista.

Museoesine kuvaa pyhäjärveläistä arkea ja juhlaa

□ Jussi Lahtinen

Projektityöntekijä, Sastamalan seudun museo

Sastamalan seudun museo on kartuttanut Viipurin läänin Pyhäjärvi -kokoelmaa aina 1950-luvulta lähtien. Tällä hetkellä tuorein lahjoitus on vuodelta 2019 ja kokoelma karttuu edelleen. Mutta mitä kokoelma kertoo pyhäjärveläisestä elämästä?

Artikkeli liittyy Pyhäjärvi-Säätiön ja Sastamalan seudun museon keväällä 2020 toteutettavaa Pyhäjärvi-kokoelmaprojektiin, josta kerrottiin tarkemmin lehden edellisessä numerossa.

Arjen sirpaleita Pyhäjärveltä

Pyhäjärvi-kokoelmamme antaa mielenkiintoisen, mutta sirpaleisen kuvan menneestä Pyhäjärven pitäjistä. Kun pyhäjärveläistä kulttuurihistoriaa alettiin tallentaa museon kokoelmiin, oli siitä suuri osa jo kadonnut tai tuhoutunut.

Yksi kokoelmamme kiinnostavimmista kysymyksistä lieneekin, miksi juuri tietyt esineet ovat säästyneet. Onko esimerkiksi pyhäjärveläiselle räätätille kuulunut valurautainen, erittäin painava prässirauta päätetty tuoda Pyhäjärveltä sen käyttöarvon, rahallisen arvon vai kenties tunnearvon perusteella?

Todennäköisesti esine-kokoelmamme käyttöta- varoiden, kuten kuokkien, sirpien tai kirveiden osalta ajateltiin, että niitä tarvitaan myös evakkomatkan päätyttyä. Toisaalta merkittävä osa työkaluista, vaatteista ja muista tekstiileistä ovat kotitekoisia ja niihin liittyy usein jokin tarina: niillä on siis myös tunnearvoa. Ehkäpä mukaan on haluttu ottaa juuri se, mikä eniten muistuttaa kotiseudun elämästä.



Toivo Vattunen: Hyvästijättö (1974).

Runsas urheiluseura- ja järjestöesineistö kertoo yhteisölle merkittävistä muistoista. Arkistossamme on suuri määrä järjestöjen ja yhdistysten virallista aineistoa sekä yksittäisten pyhäjärveläisten omistussuhteisiin liittyvää aineistoa. Tämä vaikuttaa luonteelta – pyrittiinhan järjestö- ja yhdistystoimintaa jatkamaan myös evakkomatkan päätyttyä. Yksittäisten ihmisten kohdalla oli tärkeää tietää, mitä omaisuutta menetettyille alueille oli jäänyt.

Arkistoista löytyy myös henkilökohtaisia dokumentteja, kuten kirjeitä, päiväkirjoja ja koulutodistuksia, jotka ovat otollista aineistoa mikrohistorialliseen tutkimukseen.

Sota-ajan tapahtumat määrittävät kokoelmaa

Sota-aika ja evakkous ovat vahvasti läsnä museon Pyhäjärvi-kokoelmassa. Kotirintaman elämästä kertovat muun muassa evakkomatalla käytetty matkalaukku ja kapiokoppa, siirtoväen työtuvassa valmistetut tekstiilit tai niin sanottu kitupiikki eli

tilapäisasumuksen valaisimena toiminut kotitekoisen öljylamppu. Arkistossa on myös runsaasti evakkoelämän käytäntöihin, kuten väestönsiirtoihin ja liikkumislupiin, liittyviä dokumentteja.

Kokoelma pitää lisäksi sisällään pyhäjärveläisten sotilaiden ja lottien varusteita, kunniamerkkejä ja muita muistoesineitä. Laajin sota-aiheinen kokoelman osa on museolle muodostunut *Jalmari Pusan* esineistö. Kokoelmasta löytyy upseerina toimineen Pusan sotilasvarusteita kartoista ja kompassista aina rähinäremmiin eli komentohihnaan, sotilaspukuun ja kypärään asti. Kuten Suomen historiassa yleisesti, myös pyhäjärveläisille sota oli avainkokemus niin koti- kuin eturintamallakin.

Perinne elää juhlahetkissä

Jalmari Pusan, perinnetyön pioneerin, jalanjäljissä voidaan siirtyä sotien jälkeiseen aikaan. Museon kokoelmassa perinnetyö näkyy muun muassa erilaisina palkintopokaalei-

na, joista suurta osaa on käytetty Pyhäjärvi-juhilla urheilukilpailujen kiertopalkintoina. Yksi komeimmista palkinnoista on *Taavetti "Taavi" Komosen* voittama kunniamerkki Yhdysvalloissa järjestetyltä maratonilta vuodelta 1933. Palkinto lahjoitettiin 1970-luvun lopulla Pyhäjärvi-Säätiölle ja edelleen museon Pyhäjärvi-kokoelmaan.


Samalla tavalla lukuisat pöytäviirit, liput sekä esimerkiksi karjalaisen siirtoväen muistomitalit kuvaavat sitä työtä Karjalankannaksen kulttuurin hyväksi, jota pyhäjärveläiset ja heidän jälkeläisensä ovat vuosikymmenien aikana tehneet.

Oman merkittävän osansa muistelutyössä ovat tehneet myös taiteilijat, kuten *Toivo Vattunen* ja *Niilo Tervakorpi*, jotka ovat maalaustaiteessaan käsitelleet Pyhäjärveä. Vattusen teosta *Hyvästijättö* (1974) ja Tervakorven maisemakuvaa Pyhäjärven kirkkoaholta Tammisaaren suuntaan (1950) voidaan hyvällä syyllä pitää kokoelman helminä.

vpl. Pyhäjärvi

www.karjalanliitto.fi/vplpyhajarvisaatio

Seuraava lehden numero ilmestyy kesäkuussa. Aineisto toimitukseen viimeistään 5.6. mennessä.

 facebook.com/Vpl-Pyhajarvi-lehti

Julkaisija:

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö sr

Päätoimittaja:

Tea Itkonen
Vaskenvalajankatu 33
06100 Porvoo
puh. 040 557 4223
toimitus@vplpyhajarvi.fi

Toimitusneuvosto:

Pertti Hakanen
Mauri Hauhia
Tea Itkonen
Tarja Kopalainen
Kirsti Naskali
Esko Pulakka
Markku Pärssinen

Ilmoitushinnat:

Kuolinilmoitukset
0,70 € / ppm
Muut ilmoitukset
0,80 € / ppm
pienin ilmoitus 20 € / ppm
Hintoihin lisätään alv 24 %

Tilauhint:

Vuosikerta 35 €
kesto- ja vuositilalaukko
kotimaahan,
ulkomaille, lahjaksi
irtonumero 3 €

Tilaukset, jakeluhäiriöt ja osoitteenmuutokset:

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön
asiamies Kirsti Naskali
Miharintie 312, 37200 Siuro
puh. 040 719 2692 tai
saatio@vplpyhajarvi.fi

Sivunvalmistus:

Artea/ti/JH, Porvoo
Painopaikka:
Botnia-Print Oy, Kokkola

Toimituksella on oikeus lyhentää ja muokata lehteen lähetettyä aineistoa.

>> (s. 1)

Karjalaisten kokous 1940

Liittokokouksen ajankohdaksi huhtikuulle ajoitimme myös ”Karjalaisten kokous 1940” -kirjan julkaisun. Nyt sitä saa tilattua Siemie-puodista, olehan aktiivinen ettei jää vaan ilman.

Kirja on kirjoitettu suoraan liiton perustamiskokouksen pöytäkirjoista. Kirjaa lukiessa pääsee kokoukseen mukaan ja eläytymään edustajien puheenvuoroihin ja esille tullessiin näkemyksiin. Entistä enemmän ihmettelen sitä toimeliaisuutta sen kaiken epätoivon keskellä, että tuo kokous on saatu järjestettyä vain viisi viikkoa talvisodan päättymisen jälkeen.

Tuo historia vahvistaa sitä käsitystäni, että liitossakin meidän tulee elää ajassa ja mennä yhteiskunnan kehityksen mukana.

Emme tietenkään unohda tai jätä tekemättä mitään sellaista joka on vuodesta toiseen koettu hyväksi ja tarpeelliseksi.

Puheenjohtajana olen pyrkinyt aistimaan jäsentemme odotuksia ja tahtotilaa, siksi olen toiminut niin kuin olen toiminut. Minulle järjestetyssä on erityisen tärkeää se, että jäsenemme kokevat tasavertaisuutta sekä oikeudenmukaisuutta. Liittomme on juuri niin vahva kuin yksittäinen jäsen kokee liiton merkityksen.

Puheenjohtajan tulee olla lähellä jäsentä, tulevassa tehtävässä olen operatiivisemmassa otteessa toimintaamme kuin nykyisessä tehtävässä. Kaiken toiminnan tulee siintää siihen tulevaisuuden näkymään – liittoamme tarvitsemme me jokainen tulevaisuudessakin. Emme ole enää edunvalvonnallisessa tehtävässä, vaan

yhteisöllisyyden ja kulttuuriperintömme vaalijana olemme ainoa valtakunnallinen karjalatoimija näin laajasti kuin me tänäkin päivänä toimimme.

Arvokas työ jatkuu

Karjalan liiton puheenjohtajana haluan kiittää pyhäjärveläisiä kaikista siitä vuosikymmenien aikana tehdystä työstä: kiitos teille kaikille toimijoille, että olemme tässä liiton 80-vuotisjuhlavuodessa mukana yhtenä aktiivisena toimijana.

Liiton toiminnanjohtajaksi siirryttyäni liittokokouksen jälkeen, toivottavasti syksyyn mennessä, olemme toivottavasti jo uudessa normaalitilanteessa koko yhteiskunnassa. Silloin on tehtävä kaikkensa, jotta saamme niin liittomme toiminnan normalisoitua kuin myös jäsenseurojemme aktiivit rohkeasti

järjestämään kaikenlaista toimintaa.

Uskokaapa vain, niin luulenpa että me karjalaiset otamme toiminnan viestikapulan hoitoon ja niin vain palaamme entisille toiminnan uomillemme. Yhteisöllisyys ja toisesta välittäminen on meille karjalaisille erityinen luonteenpiirre ja sitä ei koronakaan meiltä poista.

Nyt tällä hetkellä arvokas työ on, kun otat puhelimen käteesi ja soitat ystävällesi ja kysäiset, miten sinulla menee, onko kaikki hyvin. Tässähän saattaa mennä hyvinkin tunti tai kaksi, mutta mitäpä sillä... OLETTE varmasti molemmat hyvällä tuulella ja uskon, että soitostasi kerrotaan vähintään jollekulle kolmannelle osapuolelle. Levitetään hyvää mieltä!

Toimintaa korona-ajassa

KUVA KARJALNA LIITTO/SAIJA PELVAS



Mervi Piipponen
Muinais-Karjalan puvussa.

Tea Itkonen

Koronaepidemia on vaikuttanut kaikkeen yhteisölliseen toimintaan pysäyttämällä vuosikellot. Mitä tapahtuu Karjalan Liitossa, **Mervi Piipponen?**

Karjalan liitossa poikkeusaika alkoi näkyä 12.3. alkaen tapahtumien perumisilla. Lisäksi liittokokous ja uuden puheenjohtajan valinta oli siirrettävä tulevaan aikaan. Tästä johtuen lykkääntyi Pertti Hakasen astuminen uuteen tehtävänsä liiton toiminnanjohtajana. Kun **Satu Hallenbergillä** alkoi vuosilomasuman purku ennen siirtymistään eläkkeelle, aloitti vt. toiminnanjohtajana Mervi Piipponen.

Mervi, sinä et taida olla ensimmäistä kertaa "pappia kyydissä"?

–Jotain tuntumaa tähän pestiin on, sillä toimin sijaisena ja vt. toiminnanjohtajana patkän kahteen eri otteeseen ennen Satu Hallenbergin toiminnanjohtaja-aikaa.

Monia yhdistystoimintaan ja hallintoon liittyviä uudistuksia on tietenkin tällä välillä tullut ja monet käytänteet ovat liitossakin

muuttuneet – kuten pitääkin. Se on aina elossaolon merkki.

Mitä muutoksia tämä nimitys sinulle merkitsee?

–On sovittu, että tänä lyhyenä vt. toiminnanjohtajakautena hoidan välttämättömät tehtävät, mutta päivittäin tulee esille, joihin pitää erikseen perehtyä. Toiminnanjohtajan tehtäviä teen oman kulttuurituottajan toimen ohella, ja aikaa on oltava myös tulevan toiminnan ja tilaisuuksien valmisteluun. Siksi on selvää, että työmäärä on lisääntynyt.

Poikkeusaika tuo omat haasteensa, kun emme tiedä, mikä tilanne on esimerkiksi kesän jälkeen. Millaisia vaikutuksia mahdolliset muutokset tuovat, miten selvittää? Se tietysti huolettaa ja siinä on pohdittavaa ihan jokaisella järjestön tasolla. Karjalaisittain uskon, että kyllä myös tästäkin selvitään.

Mutta on tämä myös hyvin mielenkiintoista ja avartavaa. Sen voi jo reilun kuukauden perusteella sanoa. Nyt katson asioita toisesta näkökulmasta, ”pöydän toiselta puolelta”. Vastuuta on luonnollisesti enemmän kuin aiemmin, ja koska tämä pesti tuli hyvin äkkiä vastaan, niin väkisinkin ”tässä työ tekijänsä neuvoo”.

Satu Hallenbergin kanssa meillä oli pitkä yhteinen työrupeama, josta on kertynyt tietoa ja valmiuksia koko pienen toimistomme työyhteisölle.

Toimistossa on omat osa-alueensa hyvin tuntevat ihmiset, joiden kanssa hyvällä yhteistyöllä asiat etenevät. Tämän lyhyen ajan sisällä olen saanut apua myös kentältä ja monilta eri tahoilta. Olen ollut Karjalan Liiton työntekijänä yli 20 vuotta ja sinä aikana olen oppinut tuntemaan paljon jäsenkuntaa ja siellä on monenlaista asiantuntemusta. Karjalan Liiton hallitus on tietysti keskeisin taho, jonka kanssa toimin kuten toiminnanjohtajana yleensäkin.

Miten näet karjalaisuuden tässä koronakurimuksessa?

–Karjalan Liiton 80-vuotisjuhlavuotta oli valmisteltu huolella,

ja sitä oli tarkoitus juhliä näkyvästi niin liitossa, seuroissa kuin piireissäkkin. Koronaepidemian takia alkuvuoden tilaisuudet on yksi toisensa jälkeen peruutettu.

Kun nyt olemme selvinneet rajoitusten tuomasta ensishokista, vaikuttaa siltä, että karjalaisuutta halutaan vaalia entistä vahvemmin. Ehkä aikaa on enemmän ja paneudumme tarkemmin omien arkistojemme ja sukujuuriemme tutkailuun ja valokuvien katseluun. Myös piirakka- ja perinneherkkujen reseptit on otettu tiiviisti kokeilu- ja käyttöön. Haluamme oman Karjalan lähelle ja eläväksi.

Tie auki digi-Karjalaan

–Näyttää siltä, että poikkeusolot ovat avanneet monille tien myös digi-Karjalaan. Sosiaalinen media on runsaudensarvi, josta Karjalaa ja karjalaisuutta koskeva tieto ei lopu kesken. Sieltä moni on jo löytänyt uusia sukulaisia tai vähintäänkin hengenheimolaisia, joita on varmasti tavattava fyysisestikin sitten kun se on mahdollista.

Karjalan Liiton facebookin kautta järjestetyt syntymäpäiväkohvit otettiin todella innostuneesti vastaan. Juhlakohvijulkaisu tavoitti huikat, lähes 27 000 ihmistä.

Sähköistä juhlavuoden viettoa tulemme myös jatkamaan. Jo kesä-heinäkuussa luvassa on mm. yhteislaulua livenä ja striimattuna **Mikko Alatalon** johdolla.

Juhlavuosi jatkuu

Miten vaalit ja juhlat sekä kannustat meitä muitakin nostamaan karjalaisuutta esiin?

–Onkin hyvä muistaa, että puolet juhlavuodesta on vielä jäljellä. Alkuvuodesta kannustimme muun muassa rotinoiden järjestämiseen ja juhlavuoden puiden istuttamiseen. Näitä voi itse kukin järjestää vaikka omassa perhepiirissään tai omalla paikkakunnalla. Samalla voimme kertoa, miten karjalaiset ovat tuolla paikkakunnalla

vaikuttaneet, miten seurat toimivat, mikä on Karjalan Liitto ja mistä puhutaan, kun puhutaan evakoista. Sekään ei ole kaikille selvää.

Juhlamieli syntyy pienistä asioista. Usein siitä, kun poiketaan positiivisesti arjen rutiineista ja valmistaudutaan erikoiseen hetkeen. Se syntyy vaikka pöytästandaarista pöydällä, runosta tai laulusta. Juhlavuotta voi viettää noinkin vaikkapa pienen porukan kesken karjalaisin aatoksiin.

Erityisen tärkeää on siirtää karjalaista ja oman suvun tietoa eteenpäin nuoremmille. Onhan teemamme tänä vuonna Sukupolvien ketju. Karjala ja karjalaisuus kiinnostavat varmasti sinunkin jälkipolviä, kun asia otetaan esille oikeasta narusta nykien.

Miten sinä näet kokoontumisrajoitusten lieventämisen vaikuttavan liiton ja yhdistysten toimintaan?

–Syksyille on suunnitteilla muun muassa kevääksi aiotun **Eija Vilpaksen** ohjaaman ja **Kirsti Mannisen** käsikirjoitukseen perustuvan Karjalaisten tarina -esityksen Karjalatalolla. Siitä tulee koskettava historian kertaus.

Toivon, ettei valtioneuvostolta tule uusia rajoituksia, vaan toimintaa päästäisiin jatkamaan. Karjalaisuus yhdessä eläen on voimaannuttava kokemus.

Tärkeää on saada myös lakisäätöiset kokoukset pidettyä, jos ne ovat vielä pitämättä. Monissa seuroissa sähköisten palaverien pito ovat tulleet rajoitusai- kana tutuiksi.

Liitolla on niin komea ja ainutkertainen historia, että sitä kannattaa juhliä useamman kerran juhlavuoden aikana. Toivottavasti syksyn tilaisuudet voidaan toteuttaa ja että kaikki kiinnostuneet pääsevät niistä nauttimaan. Juhlavuoden ohessa ajatukset suunnataan myös ensi vuoden ja alkaneen vuosikymmenen toimintaan – tulevaisuuden Karjalan Liittoon.

Puheenjohtajan palsta

Suuntana uusi normaali

□ **Tuomo Hinkkanen**
hallintoneuvoston vpj.



Me, karjalainen heimo, olemme sitkeää ja paljon kokenutta ja kestänyttä kansaa. Voin vain kuvitella, millaisen myllytyksen vanhemmamme ja isovanhempamme ovat joutuneet kokemaan sotavuosina ja välittömästi niiden jälkeen. Sotatoimet, kotikontujen menetyt, uusien asuinpaikkojen hankkiminen, jälleenrakennus, alhainen elintaso ja monta muuta seikkaa muodostivat silloisen normaalin.

Koronavirus ei ole traagisuudessaan verrattavissa maailmansotaan, mutta arkisen elämän suuntaa tämä viheliäinen virus on jo onnistunut muuttamaan. Kansalaisten toimintoja on rajoitettu ja ohjattu uusille urille. Tulevaisuuden Suomi on täysin toisenlainen kuin tähänastinen. Pitää totutella täysin uuteen koronan jälkeiseen tilanteeseen, jossa moni elämämme ohjaava asia on muuttunut huomattavasti. Meitä ohjaa silloin uusi normaali.

Olen pienessä mielessäni mietiskellyt, mitä ”normaali” ihmiselämässä tarkoittaa. Ainakin lain sallimia oikeuksia ja velvollisuuksia ja oman toiminnan itsearviointia, taasta luotettavaa elämänmenoa ilman mitään suurempia yllätyksiä. Normaali muuttuu hitaasti vuosikymmenten saatossa. Nyt muutostarve tuli nopeasti ja on rajua. Kansakuntamme on yllättävänkin hyvin hyväksynyt rajoitukset ja ohjeet, jotka tällä hetkellä ohjaavat meidän elämistämme ja toimiamme.

Koko suomalaisen yhteiskunnan sopeutuminen koronan jälkeiseen uuteen normaaliin ei tule olemaan mikään helppo asia. Muutosta tarvitaan ja sitä tulee kaikilla elämämme alueilla ihmisten kohtauksissa, arjen askareissa, opiskelussa, terveydenhuollosta talouteen ja kaikkeen siltä väliltä.

Toivon, että meillä kaikilla on voimia kestää koronan hyökkäykset, uusiutuvan normaalin vaatimukset kaikissa sen eri vaiheissa sekä lopputuloksena tulevat uuden normaalin aiheuttamat muutokset nykyiseen normaaliin verrattuna. Muutokset tulevat vaatimaan yksilöiltä joustavuutta, uudenlaista asennetta elinympäristöömme sekä elämäämme koko sen laajassa kirjossa.

Karjalainen heimo on vuosisatojen saatossa kohdannut monenlaisia kuninkaita, keisareita ja presidenttejä, sotia ja elämäntilanteita. Onkohan taidolla selviytyä omat geeninsä?

Sodan jälkeinen Suomikin saatiin pois ahdingosta. Se ei tapahtunut hetkessä, vaan vaati runsaasti aikaa ja ahkeruutta sekä sopeutumista. Samoja asioita tarvitaan nytkin.

Elämä jatkuu yhä uudessa normaalissa, mitä se normaali sitten ikinä tarkoittaa.

Aurinkoista kevättä ja uskoa tulevaisuuteen!



□ Raimo Vuoristo

Kysyi kuusivuotias Helmi Huvinen lapsen kysymyksenä suurimman päivälehtemme tiede-

sivulla virusepidemian alkaessa maaliskuussa (HS 27.3.).

Asiantuntija vastaa lapsen kysymykseen asiallisesti. Ensimmäkin koronaviruksia on monia myös ihmisellä. Virusryppään nimesi eräs tutkijaryhmä 1960-luvun lopulla.

Koronaviruksen nimi tulee siitä, että viruksen pinnan valkuaisaineet muodostavat ikään kuin kruunun, koronan. Sitä ei voi nähdä paljaalla silmällä. Elektronimikroskoopilla sen voi nähdä. Viruksen koko on noin sata nanometriä. Nanometri on metrin miljardisosa. Koronavirus voi johtaa ihmisen kuolemaan. Virus on eliö, elävä olio.

Seitsenvuotias ekaluokkalainen syventää kysymyksen: onko Jumala elävä olio?

Raamattumme alkulehdillä

paimentaessaan appensa lampaita nuorukainen Mooses hämmentyy, kun ilmiliekeissä oleva pensas ei palakaan poroksi. Liekkien keskellä oleva Jumalan enkeli hämmentää Moosesta lisää. Evakossa syntynyt ja kasvanut Mooses on suuren ja hämmäntävän tehtävän edessä: viedä kansa isille luvattuun maahan. Kenen valtuuttamana tehtävä on tehtävä. Mikä on nimesi? Raamattumme ilmaisee kirjaimiksi kirjoittamattoman ja sanoiksi sanomattoman: "Minä olen se joka minä olen". Sano israelilaisille: "Minä olen' on lähettänyt minut teidän luoksenne" (2 Moos. 3:13-14). Jumala ei suostu olioksi olioitten joukkoon. Vain oliot ovat. 'Minä olen' ei ole olio. Vanhaksi käynyt Mooses tunnistaa Jumalansa: "Herra, sinä

olet meidän turvamme polvesta polveen. Jo ennen kuin vuoret syntyivät, ennen kuin maa ja maanpiiri saivat alkunsa, sinä olit. Jumala, ajasta aikaan sinä olet" (psalmi 90). Jumala vie asiansa loppuun. Mutta luvattuun maahan Mooses ei pääse.

Seitsenvuotias jatkaa intämistään: onko Jumala kuolematon?

Käsittämättömän Jeesuksen ristinkuoleman jälkeen lähipiiri oli jälleen epätietoisena ja pelokkaana kokoontunut suljetun oven taakse ja Tuomaskin oli nyt joukossa mukana.

Yht'äkkiä Jeesus seiso i heidän keskellään ja sanoi "Rauha teille!", ja sitten hän sanoi epäileville Tuomaalle: "Ojenna sormesi: tässä on käteni. Ojenna kätesi ja pistä se kylkeeni.

Älä ole epäuskoinen, vaan

usko!" . Silloin Tuomas tunnusti ja tunnisti perimmäisen uskonsa: "Minun Herrani ja Jumalani!" (Joh. 20:26-28). 'Minä olen' (siis Kristus) on kuolematon.

Nuoruusikäisen laulajan vastaan sanomattoman tyy toteamus on: ei elämästä selvitä hengissä!

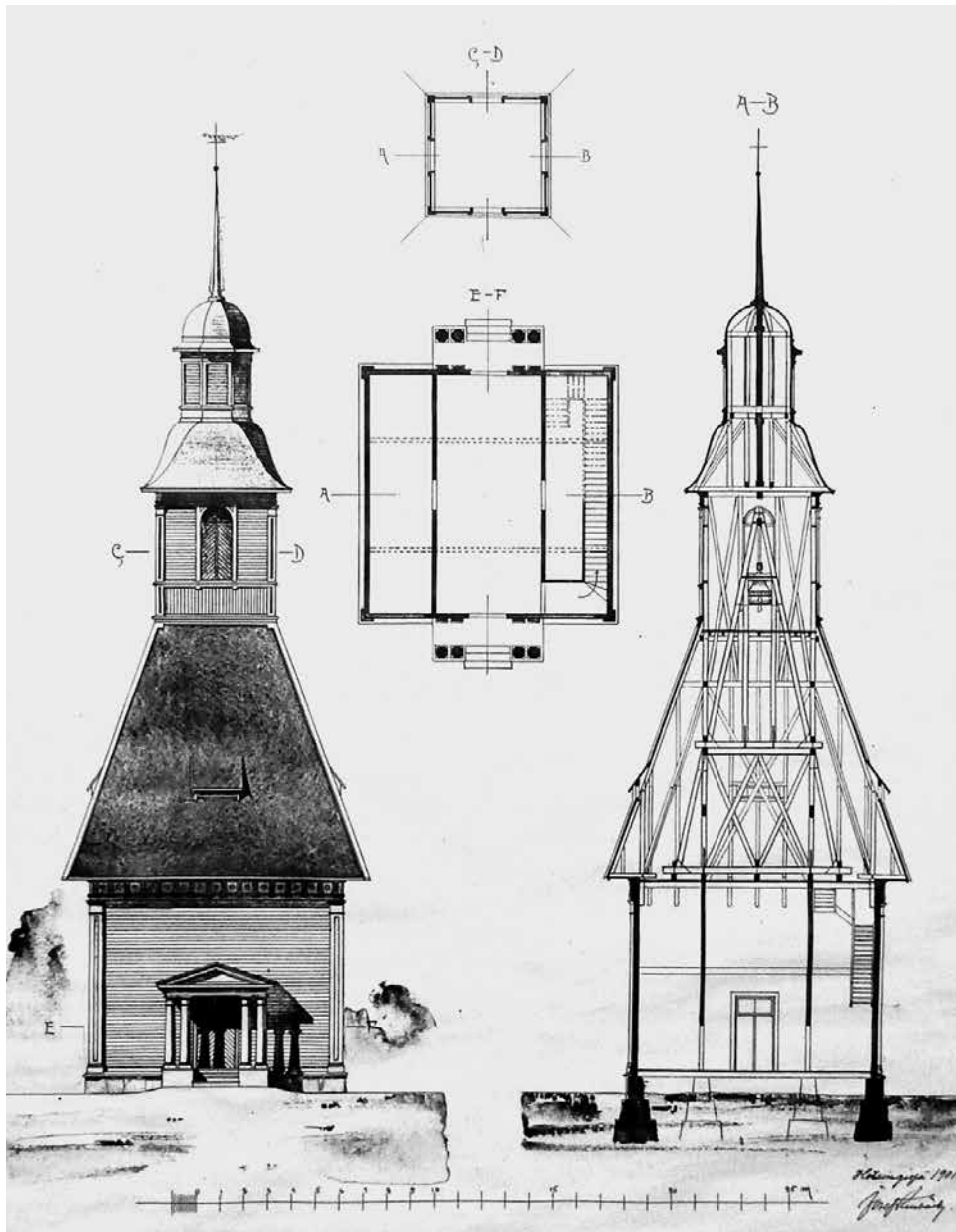
Seitsemänkymmentäseitsemänvuotias vanhaksi käynyt riskiryhmään kuuluva tunnustaa puolestaan uskonsa: Kristus Jeesus on minun Herrani ja Jumalani. Eikä kuolemassa henki mene!

Taivas on auki. Olemme kotona.

(Tämä on viimeinen kirjoitukseni tällä palstalla. Lämmin kiitos. Kotona tavataan.)

— PYHÄJÄRVEN KIRKON UUDEN KELLOTAPULIN PIIRUSTUS —

KUVA MIKKELIN MAAKUNTA-ARKISTO/KUVAAJA TIMO LAPPALAINEN



□ Tea Itkonen

Uusi Suomestar kertoo marraskuun 26. päivän 1902 numerossaan arkkitehti Josef Stenbäckin (1854–1929) vireillä olevista töistä, joiden joukossa mainitaan myös Pyhäjärven kirkon perinpohjainen korjaus ja uuden kellotornin rakentaminen.

Stenbäckillä oli tuolloin työn alla Koiviston kirkon piirustusten valmistaminen, rakentamisen kustannusarvio 231,000 markkaa sisältäen urut, lämmityksen ja kattokruunut, Muuruveden ja Varpaisjärven uusien seurakuntien kirkot, joiden piirustukset odottivat vahvistusta ja seurakunnat valtionlainapäätöksiä sekä Haukiputaan kirkon kunnostus, Pulkkilan kirkon uudestaan rakentaminen ja Loimaan Perälukon kirkon perinpohjainen kunnostus. "Kaikki nämät työt tulevat ensi kesän aikana tehtäviksi". Nousiaisten kirkon perinpohjainen korjaus oli valmistunut edellisellä kesänä.

Aikansa tuotteliain kirkkoarkkitehti

Alavudella kirkkoherran perheeseen syntynyt Stenbäck tunnetaan erityisesti 1800-1900-lukujen vaihteen tuotteliaina kirkkosuunnittelijana. Hänen noin 50:stä kirkon suunnitelmastaan 35 kirkkoa rakennettiin 33 vuoden aikana. Kirkoissa on kansallismanttisia ja uusgoottilaisia piirteitä, mutta myös jugendia ja klassisismia.

Luovutettuun Karjalaan rakennettiin Stenbäckin kirkkoja Koiviston (1904) lisäksi Kuolemajärvelle (1902), Terijoelle (1908)

ja Räisälään (1913), joista Kuolemajärven kirkko on tuhoutunut. Stenbäck oli laatinut piirustukset myös Käkisalmen, Valkjärven ja Vuokselan kirkoille. Käkisalmen kirkko rakennettiin Armas Lindgrenin piirustuksen mukaisesti ja kaksi jälkimmäistä Ilmari Launikon suunnittelemina.

Stenbäckillä oli sekä insinöörin että arkkitehdin koulutus, mikä varmasti vaikutti siihen, että hän arkkitehdille poikkeuksellisella tavalla osallistui itse myös urakointiin.

Josef Stenbäck koulutti 30-vuotisen opetustoimintansa aikana 1881–1912 (viimeksi Helsingin Teollisuuskoulussa) kaikkiaan satoja rakennusmestarioppilaita. Valmistuneiden urakehityksen kannalta merkittävää oli Stenbäckin tapa käyttää entisiä oppilaitaan lukuisilla kirkkorakennustyömaillaan työnjohtajina ja toimistonsa piirtäjinä.

Stenbäckin kaksijakoinen rooli arkkitehtinä ja urakoitsijana herätti aikanaan kiivastakin keskustelua siitä, oliko arkkitehdin sopivaa myös urakoida suunnittelemansa kohde. Stenbäckä kritisoitiin erityisesti siitä, että hän paitsi suunnitteli ja urakoi myös valvoi itse rakennustyötä. Hänen toimistonsa toimitti myös kirkonkelloja, lämmityslaitteita, kynttiläkruunuja ja muuta kirkkoesineistöä.

Stenbäck alkoi suunnitella kirkkoja varsinaisesti 1890-luvun alussa ja oli tuolloin maan ehdottomasti tuotteliain kirkkoarkkitehti. Ensimmäiset kirkkonsa hän suunnitteli puusta, mutta jo 1894 hän sai suunnitella suuret kivikirkot Mikkelin,

KUVA RAKENNUSTAITO



Arkkitehti Josef Stenbäck työnsä ääressä.

Rantasalmelle ja Euraan, joista Euran kirkko on ensimmäisiä, jossa Stenbäck lähti kokeilemaan luonnonkiven käyttöä.

Pyhäjärven kellotapuli

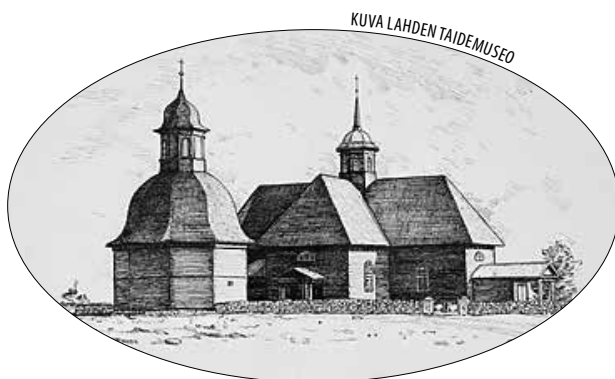
Uusi Stenbäckin kellotapuli mahtoi tuntua pyhäjärvisistä suunnattoman korkealta, ulottuihan se reilusti kirkon lyhtytorninkin yläpuolelle. Se oli soukempi kuin entinen, purettu kahdeksankulmainen torni.

Tapulin alaosa, kellojalassa, oli pieni, järjestelemätön museo, jossa säilytettiin muun muassa käytöstä poistettua esineistöä. Siellä oli paikkansa myös vanhoille kuulutuksille, luetteloille ja muille asiakirjoille.

Kellojen historiasta tunnetaan kuusi kelloa, joista vanhin vuodelta 1634 on Sastamalan museossa ja suuret, uusimmat ovat käytössä Pellon kirkossa.

Lähteitä:
Kansallisbiografia, Renja Suominen-Kokkonen, 2007
Uusi Suomestar 26.11.1901
Rakennustaito 1.5.1914 (kuva)

Pyhäjärven kirkon uudistuksessa vuonna 1902 rakennettiin myös uusi kellotorni. Edellinen torni oli kahdeksankulmainen, kuten Viktor Sveatichinin piirroksessa. Sveatichinin tussipiirros on vuodelta 1913, joten sen pohjana hän on todennäköisesti käyttänyt ennen uudistusta otettua valokuvaa. Stenbäckin suunnittelemaat kellotornit ovat usein kapeita.



KUVA LAHDEN TAIDEMUSEO

Äitini Aili ja poikani Gabriel – karjalaiset sananiekat

□ Virpi Rönkkö

Aili Karilainen (myöh. Eevonen) syntyi vuonna 1914 Vpl. Pyhäjärvellä Alakylässä *Anna* ja *Mikko Karilaisen* perheen kuopukseksi. Muolaalaisen *Vänö Eevosen* hän tapasi hiihtokilpailuissa. Koti perustettiin Muolaaseen Ailin ollessa 20-vuotias. Kun lähdettiin sotaa pakoon, oli Aili 24-vuotias kolmen pojan äiti. Evakkoon lähdettäessä mukaan ehdittiin ottaa vain pärekori, jossa oli evästä ja pojille vaatteita. Pika-asutustila saatiin Luumäen pappilan maista aivan kirkon vierestä jo asutustoiminnan alkuvaiheessa. Talo, navetta ja sauna rakennettiin seurakunnan viljamakasiinin hirsistä.

Pientilan emännän töitä tehdessään Aili-äitini lorui ja runoili. Muistan vieläkin vanhoja karjalaisia runoja: ..."Kiiski-Peko kolli, suur ko vaska ikkää..." Joka lauantaiaamu, kun lapset heräsivät, oli valmiina riisipiirakat, perunapiirakat, hiivaleivät, pullat. Ja uunissa hautui oman sian liha sukunapotissa. Riisipiirakoillaan Aili voittikin Maatalousnäyttelyssä ensimmäisen palkinnon.

Nopeita liikkeissään

Aili ei vähästä säikähtänyt ja nopealiikkeisenä juoksi jäniksenkin kiinni. Oli kuulemma ennen pupun

perään rynnistämistään ehtinyt ajatella, että "paisti ja tyttöjen hattuihin karvaa!" Ja tietysti hänelle sattui kaikenlaista. Naapurimme Hannu-isäntä muisteli kauan, kuinka Aili tipahti heidän navettansa ylisiltä heinäluukusta pää edellä. Aili kuulemma kääntyi kesken lennon ja nauroi. Hänelle ei käynyt kuinkaan, mutta isännän piti ottaa konjakkia.

Samaa vauhtia ja rohkeutta on pojallamme Gabrielilla. Ja kekseliäisyyttä. Gabrielin sisar muistaa, kuinka lapsena veli vähän väliä sanoi: "Heta, yks hyvä juttu!" Ja niitä ideoita riitti. Esimerkiksi kiipeäminen 7-vuotiaana talvipakkasella pihan korkeimman kuusen latvaan. Tatu-veli onneksi kanteli. Gabrielilta asiaa kysellessäni oli selitys: "Äiti, ei se ollut yhtään vaarallista. Siinä oli kolme latvaa ja pidin toisella kädellä kaikista kiinni, kun toisella kädellä heiluttelin latvojen yli!" Ja silmät loistivat!

Lääkäreitäkin järkytettiin. Kerrankin Gabriel oli kävellyt vanhempien urheilijapoiikien kanssa päivän metsässä. Alkumatkasta oli kaatunut kivikossa, mutta "ei se mittään, vain vähän kävi." Illalla näytti jalkaansa. Haavasta näkyi sääriluu! Ennen kuin lääkäri alkoi haavaa ommella, pyysi Gabriel suurenuslasia, kun "ois kiva nähdä, miltä jalka näyttää sisältäpäin."

Soljuvaa kerrontaa

Ailin kerronta oli sujuvaa ja karjalaisen soljuvaa. Otteita hänen kirjeistään:

"Ei miul nyt uo olt mittää hoppuu niie puroloi kans, ko sitä pappilan Jussii ei uo olt kilpaamas. Hääkö näät tul ain miun apajapaikoil. Myö oltii varmast hyvä näky, ko mie tei puroloi mei tievarres ja hää papipaltoo pääl rumpusillal, eikä virka toisillee mittää – Tiijethä sie sen Jussin – eihä hää uo huumormiehii." (Jussilla äitini tarkoitti Luumäen kirkkoherraa, jonka kanssa joka kevät tekivät vedenjuoksuksia tien varressa, kilpaa.)

"Arvaa kui miul käi illal? Mie nukui tähä pöyvä pääl pännä kääs! Miulko kolottaa tuota toista takajalkaa alvariisa. Jot iha pittää kōnkätä. A sitko mie ota roppii, ni kolotus lakkaa ja mie herja torkaha het, ko nuo yöunet repaleisiks tahoot käyvä. A ehä mie voka ja – ko selitin vaa."

"Olen ollut huonossa jamaassa pitemmän aikaa. Pää ja vipeltimet. Päästä huippaa, etten tahdo pysyä pystyssä. Sitten toisessa vipeltimessä oli issias ja toista särki polvesta. Päivällä kyllä sillä pääsi yks kolmat. Mutta nukkumaan älä käy. Kävellä hissuttele vain – tai torku kiikkutuolissa. Ajattelin yhtenä yönä hissutellessani, että kuinkahan monta kertaa jalkani on astunut tätä vapaana olevaa lattiarakoa ja kuinka monenlaisin askelin. Tämä on jotain niin hassua, ettei voi muuta kuin nauraa.

Keskiviikko aamuna tyhjensin vasikan karsinan ja se oli isketty sitten kovaksi, että sain panna kaiken sisun kun voimat eivät riittäneet, niin venähti selkää. Sitten mentiin hiljaa eikä hiippailtu. Yöllä oltiin kuin keppi. Polvillani mie lypsin lehmät. Lohduttelin itseäni, että kyllä sitten taas vipelletään..."

Omille lapsilleni opetin äitini periaatteet: "Ei voi

tietää, eneko on kokkeilt" ja "ko keinot loppuut, ni konstit jääp." Ja törmäsin itse sitten niiden seurauksiin, esimerkiksi päivänä, jolloin Gabriel pilke silmissään sanoi: "Olen ostanut vanhan bussin ja me menään sillä Nepaliin!"

Mielessäni kävi vilinä: "Bussilla NEPALIIN... VANHALLA BUSSILLA Nepaliin..." Mutta kuulin sanovani vain: "Jaha... Milloin olette ajatelleet lähteä?" Ja toden totta, molempia äitini periaatteita tarvittiin tälläkin matkalla.

Aasian syrjäpoluilla

Vaan eipä mennä vielä niin pitkälle, sillä tämä Ossi-bussi-matka oli Gabrielilla vain jatkoa edellisiin. Ensimmäiselle Aasian matkalleen poika lähti 24-vuotiaana kameroinen. Matkaa hän teki 6 euron päiväbudjetilla Venäjän, Mongolian, Kiinan, Tiibetin, Pakistanin ja Intian kautta Nepaliin.

Otteita tästä ensimmäisestä matkasta:

Mongolia: "Istun arolla, edessäni on aroa, takanani aroa, oikealla aroa ja vasemmalla aroa. Maan avaruus, valtava tilan tunne ja rauha koskettavat. Tunnen vahvaa kotoisuuden tunnetta ja annan tuulen kertoa korvaani ikivanhoja tarinoita."

"Kolmen tunnin etenemisen jälkeen tulee aurinko hetkeksi näkyviin. Myrsky hellittää ja näen parin minuutin ajan huiput ympärilläni sekä kaukana siintävän kaupungin. ... Vaellan vihreän peikkometsän halki ja saavun kauniiseen Ihr Tengerin laaksoon. Näin tämän laakson tunti sitten harjanteelta ja ajattelin, että voisin täältä saada kyydin vielä etäämpänä olevaan kaupunkiin. Laakso näyttää kuitenkin autiolta, lukuun ottamatta kaukana edessäni näkyvää pientä mökkiä. Ihmettelen laakson halkaisevaa tietä, joka on asfaltilla päällystetty valtatie – eihän tällaisia

pitänyt Mongoliassa olla.

Kävellessäni eteenpäin mökki alkaa kasvaa. Ensin siitä tulee talo. Sitten palatsi puutarhoineen. Kun kävelen palatsin kohdalle, tulee luokseni nuori mies konekivääri kädessään ja alkaa kulkea vierelläni. ... Pian selviää, että palatsin omistaa Mongolian presidentti. Olen tullut metsästä täysin tietämättömänä presidentin palatsin pihalle. Vartioidulle yksityisalueelle ... Vaelluksesta presidentin takapihalle seuraa pidätys, useiden tuntien mongolinkielinen kuulustelu, ruumiintarkastus ja repun penkominen."

Tiibet: "Ajamme noin 3000 metrin korkeudessa... Maisema on kuin lumous: valo, ilma, tyhjyys, vuorten huiput ja tasangot. Näköala lumisen vuoriston keskellä saa sydämen tekemään ylimääräisiä hyppyjä eikä vähiten katsoessani jyrkanteelta alas rotkoon. Pienikin lipsahdus tietäisi varmaa ja nopeaa kuolemaa... Toisaalta, jos matkani olisi päättykseen tässä jumalallisen kauniissa paikassa, kuolisin ainakin hyvin onnellisen tietoisena siitä, että olen tehnyt elämässäni sitä, mitä olen halunnut."

"Ollessani kuvaamassa Ganzi Si luostarin pihalla tulee luokseni nuori lama. Hän tarttuu hellästi olkapäästäni ja ottaa repun selästani ja pyytää viittoen minua seuraamaan. Kävelemme polkua pitkin hänen kotiinsa... Aamulla istun luostarin lepohuoneessa jatkuvasti leikkiä laskevien lupsakoiden lamojen seurassa ja juon jakin rasvasta valmistettua voiteeta.

Minun makuhermoni eivät ole samanlaiset kuin tiibetiläisten ja heidän rakastamansa juoma maistuu

Aili Karilainen



SUSAI lähinnä härskiintyneelle

rasvalle. Se jättää suuhun eltaantuneen tunteen ja alkaa käydä vatsassani. En halua kuitenkaan olla nirso ja juon kaiken. Pienen kamiinan ääressä pannua hoitava lama täyttää välittömästi kupin uudestaan. Minun ei auta muu kuin juoda lisää. Parin hörpyn jälkeen tulee totaalinen raja vastaan ja tiedustelen vaivihkaa vieressäni istuvalla Jian Dong'ltä, olisiko suuri loukkaus, jos en joisikaan tätä kuppia kokonaan. Hän kertoo lamojen juuri hämmästelleenkin, että onpa pojalla jano!

Täällä on tapana juoda kuppi voiteeta vain puoliväliin. On hyvin harvinaista, että se tyhjennetään kokonaan – ja silloin isäntä kiiruhtaakin täyttämään kupin uudelleen... Jos ystävänä on lähössä pitkälle matkalle, hänen puoliksi juotu kuppinsa nostetaan ikkunalaudalle – siihen se jää odottamaan, kunnes ystävä tulee takaisin."

Karjalainen rohkeus ja "laulanta" siis jatkuu. Kahden runokirjan jälkeen Gabriel julkaisi viime jouluna ensimmäisen matkakirjansa Aasian syrjäpoluilla. Maata pitkin matkaajan päiväkirja. Tämä kirja sai Kainuun kirjallisuuspalkinnon parhaana kainuulaisena kirjana vuonna 2019.

Kirjasta kiinnostunut voi tiedustella sitä Gabriel Sydänvirralta osoitteesta: gabriel@movingheart.net



Gabriel viihtyy luonnossa ja työskentelee tanssijana, kirjailijana sekä luonto-oppaana. Kuva on Turkista.



Tiibetin vuorilla ihmiset rukoilevat kylän raitilla, rukousvälineinä käytetään helmiä ja myllyjä.

Satoja metriä pitkä riippusilta Pakistanin pohjoisosassa on joen toisella puolella asuvien ainoa kulkutie kylään, kouluun ja töihin.

Kello

Isäni Mauri Toiviainen johdatti Jyväskylässä yhteensä 50 vuotta kuoroja. Jyväskylän Sekakuoron ohjelmistossa saksalainen säveltäjä Carl Löwe mainittiin aika usein. Isäni ja äitini kultahääpäivänä vuonna 2000 isäni lauloi äidilleni Carl Löwen kappaleen Kello. Sanat kappaleeseen oli kirjoittanut Gabriel Seidl, suomalaiset sanat Kyllikki Solanterä. Äitini säesti isää pianolla. Me muut kuuntelimme:

*On kello kallis mulla,
sen kannan huomassain,
min tuokion kulkenunna,
mun tuo se tietoon ain.
Se Mestarin on työtä,
niin suuren ja taitavan,
jos kohta houkan mieltä,
ei rientonsa noutanut ain.*

*Sen kiittävän joskus oisin
mä toivonut kulkevan
ja joskus mä jälleen soisin
sen kulkevan hiljaa vain.
Ja riemun tuskien tullen,
säin tyynin myrskyväin,
min taivas lie suonut mullen,
ma kulkevan vain sen näin.*

*Se sykki haudalla taaton
ja ystävän multa kun loin,
kun koitti lempeni aamu,
kun armaan alttarille toin.
Se sykki myös äärellä kehdon,
niin suo jos taivas nään,
viel' aikoja onnen auvon
sen kerran kiittävän.*

*Kun kulkeissaan kerran sattui
mun kelloni raukeamaan,
sen armoissansa auttoi
taas Mestari kulkemaan.
Kun kulku sen kerran katkee,
se loppuun kerran lyö,
vain voimalla Mestarin Herran
sen jälleen alkavi työ.*

*Niin Mestarin luokse kuljen,
Hän maailman ääriällä on.
Hän tuolla puolen on merten,
min vuoksi vie taivohon.
Nyt Hälle sen jälleen kannan,
mä hartain kiitoksen näin:
Tään Herra puhtaana annan,
se tauonnut on vain.*

Terveisin!
Martti Toiviainen

Satukirjan julkaissut Elisa Silván: Pitkään jatkuneiden harrastusten tulos

KUVAT: KAARINA PÄRSSINEN

□ Kaarina Pärssinen

Joskus kirja voi lähteä syntymään melkein kuin vahingossa. Niin kävi alkuvuodesta esikoisteoksensa "Prinsessa Lila & Yöllinen seikkailu" taiteilijanimellä *Hannele Silva* julkaisulle *Elisa Silvánille*, 27 vuotta.

Isovanhempensa myötä hänellä on isänsä *Ismo Silvánin* puolelta vahvasti karjalaiset juuret. Elisa muistaa lapsuudestaan hyvin nyt jo edesmenneet isovanhempansa, jotka tunnettiin Tampereella monet vuosikymmenet aktiivisina karjalaisina toimijoina. He olivat *Vappu Silván* (o.s. Pärssinen), joka oli syntynyt Pyhäjärven Kahvenitsassa ja isoisä *Pauli Silván*, syntynyt Kaukolan Koverilasta. Isoäiti Vappu toimi pitkään mm. Tampereen Karjalaisten sihteerinä ja isoisä Pauli mm. Kaukola-seuran puheenjohtajana.

–Sain idean satukirjan tekemiseen, kun leikin kummityttöni Lilan kanssa prinsessoja viime syksynä. Aloin piirtämään Lilaa prinsessana ja siitä satu alkoi kehittyä kuin itsestään. Kuvat ja teksti syntyivät käsikädessä, usein hioin sanamuotoja samalla, kun maalasin kuvituksia valmiiksi.

Alun perin minun piti tehdä kirja vain Lilalle lahjaksi, mutta pitkän pohdinnan jälkeen päätin julkaista sen myös "oikeana" kirjana, Elisa kuvailee teoksen syntyä. Kustantajaksi tälle hänen kirjoittamalleen ja maalauksiltaan kuvittamalleen satukirjalle löytyi BoD – Books on Demand Helsingistä.

Nyt esikoulua käyvä Lila oli tietysti hyvin innoissaan saatuaan helmikuussa satukirjan 6-vuotislahjaksi. "Kenelläkään mun kaverilla ei ole ikinä ollut omaa kirjaa ja nyt mulla on", hän sanoi silmät kyynelistä kiittäen. Lila antoi erityisesti kehuja kuviin piiloteuista eläinhahmoista, sadussa keskeisen yksisarvisen olennon hännän väristä ja prinsessa Lilan tyllihameesta.

–Osallistuin lukiossa vuosikirjan kirjoittamiseen ja julkaisuun. Yliopistolla olin mukana kirjoittamassa ainejärjestömme jäsenlehteä, mutta muita painettuja julkaisuja ei käsieni kautta ole



Aukeama satukirjasta, jonka kirjoittaja ja kuvittaja on Elisa Silván Tampereelta.

KUVU: ELISA SILVÁN



Isoäitinsä puolelta Pyhäjärveläisjuurinen Elisa Silván julkaisi satukirjan.

lähtenyt. Olen aina tykännyt kirjoittaa, ja nuorempana kirjoitinkin ahkerasti päiväkirjaa ja omia lyhyitä tarinoita. Ensimmäinen satu, minkä muistan kirjoittaneeni, oli eskarissa 6-vuotiaana. Piirtämistä ja maalaamista olen myöskin harrastanut pienestä pitäen. Ala-asteella aloitin taidekerhossa, ja sitä jatkoin saman opettajan johdolla taidekerhoissa aina täysi-ikäiseksi saakka.

Kieli ja kuva innostavat

Lukion jälkeen Elisa Silvan aloitti vuonna 2014 suomen kielen ja kirjallisuuden opinnot Jyväskylän yliopistossa. Ne jäivät kuitenkin tauolle esikoispoika Leon synnyttyä vuoden 2015 syksyllä. Parin vuoden pituisen tauon jälkeen hän jatkoi opintoja etäopiskeluna kotikaupungistaan Tampereelta käsin. Perheeseen kuuluvat avopuoliso *Matias Aho-*nen ja poika Leo.

Opinnot tähtäävät valmistumiseen äidinkielenopettajaksi. Tänä keväänä Elisa kertoo hakeneensa



Esimerkki satukirjan sivuilta.

myös Aalto-yliopistoon kuvamataidonopettajaksi tähtääviin opintoihin. Ennakkotehtävät hyväksytysti suorittaneet hakijat kutsutaan kesäkuun alussa etänä järjestettäviin valintakokeisiin.

Aika näyttää, syntyykö painotuotteeksi asti päätyviä tekstejä ja kuvituksia satukirjojen lisäksi muilta alueilta. Perehtyminen karjalaisuuteen ja sieltä kumpuaviin omiin kulttuurisiin juuriin syvenee luontevasti nyt äidinkielen ja kirjallisuuden opinnoissa, kun isovanhemmat eivät ole enää kertomassa Karjalasta.

Satukirjan jälkeen Elisa on opintojensa ohella kirjoittanut ja kuvittanut uusia satuja. Niistä parhaimmista vaiheista tällä hetkellä on satu nimeltä "Ketunpoika Kai", johon on jo tarina ja

kuvat valmiina, viimeistely vain puuttuu. Lisäksi hän kertoo idea-laatikossaan olevan muun muassa satu omalle pojalleen. Sadussa Leo seikkailee avaruudessa.

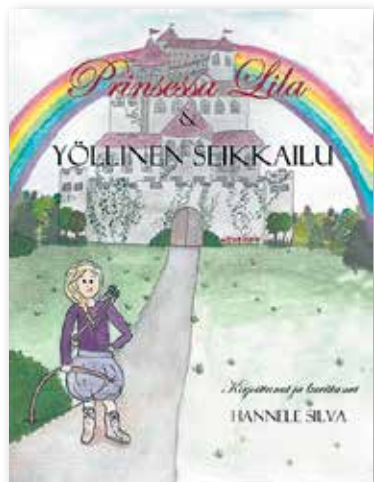
Entä mistä tuli tämä taiteilijanimi?

–Kirjani julkaisin taiteilijanimellä Hannele Silva. Toinen nimi on Hannele ja sukunimestä pudotin vain viimeisen kirjaimen pois. Maalauksiani ja muita juttuja pääsee Instagramissa seuraamaan hanellesilvaillustrations-tilini kautta.

Satukirjaa on saatavana ainakin tamperelaisissa kirjakaupoissa ja suoraan minulta tilaamalla esim. sähköpostilla elisa.silvan92@gmail.com ja puhelinnumeron saa tarvittaessa vaikkapa lehden toimituksesta.



Toimittanut Outi Örn, 2020
karjalanliitto.fi/siemiepuoti
Hinta 30,00 €



Satukirjan Prinsessa Lila & Yölliset seikkailut kansikuva. 28 sivua
ISBN-13: 9789528020684

Svaetichin kuvasi myös piharakennuksia (osa 3)

Tea Itkonen

Viktor Svaetichinin maa-
latessa ja piirtäessä Taubi-
lassa vuonna 1913, karta-
nossa elettiin vielä kreivi
Vladimir Freederickszin
(1838-1927) aikaa. Kar-
tanon rouva, kreivitär *Ja-
doviga Boguševskaja* oli
kuollut ja herra entiseen
tyyliinsä viihtyi Pietarissa.

Taubilan kirja kertoo, että
kreivi korkeasta iästään
huolimatta hoiti vielä vir-
kaansa Nikolai II:n hovi-
ministerinä. Ilmeisesti hän
ei enää ollut aivan täysissä
voimissaan, sillä vallanku-
mouksen jälkeenkin hän
kuljeskeli kauhuneessa
hoviuniformussaan Nevs-
killä silmätikkuna, vaikka
hän oli yksi vihatuimmista
hallintomiehistä. Hänen
talonsa oli helmikuussa
kansan ensimmäisinä polt-
tamien talojen joukossa.
Bolshevikkien takavarikoi-
tua kreivin omaisuuden oli
hänen etsittävä suojapaik-
kaa Suomesta.

Valtuuttamansa asia-
miehen, kenraali *Edward
Seumen* välityksellä Free-
dericksz lähestyi Suomen
senaattia pyytäen suojaa
ja vahvistamaan hänen
kansalaisoikeutensa vedo-
ten sukunsa asemaan suoma-
laisaateliston joukossa.
Hän oli menettänyt mitta-
van omaisuuden Pietarissa
ja joutui myös luopumaan
Taubilasta, jonka osti liike-
mies *Karl Fazer*.

Fazerin ajasta tuli Taubi-
lan kukoistusaika. Tilasta
tuli mallitila, joka kerran-
naisvaikutuksineen toi Py-
häjärven pitäjään vauraut-
ta ja hyvinvointia.

Kasvihuoneessa melonejakin

Vesivärimaalaus Taubilan
kartanon kasvihuoneesta
kertoo valkoiseksi rapatus-
ta suuresta rakennuksesta

jonka pitkällä sivulla oli
korkeat kaari-ikkunat. Se
sijaitti rantaan viettävässä
rinteessä. Sen takana avau-
tui järvenselkä.

Taubilan kasvihuoneis-
sa ja pelloilla viljeltiin Fa-
zerin aikana monenlaisia
kasveja, myös suurimit-
taisesti sokerijuurikasta.
Vuonna 1938 Pyhäjärven
Maamiesseuran järjestä-
mästä kasvi- ja puutarha-
näyttelystä Kokkolinnassa
tuli myös Taubilaan useita
voittosijoja. Omenat to-
dettiin kauniiksi ja soke-
rijuurikkaat suuriksi ja
hyvämuotoisiksi.

Taubilassa oli Fazerin ai-
kana pitäjän suurin puu- ja
kasvitarha, 5,71 hehtaaria
(koko pitäjässä noin 30 ha
vuonna 1929). Puutarhassa
oli laajat ja korkeatasoi-
set hedelmä- ja marjavil-
jelmät, joita täydensivät
kylmät ja lämpimät kas-
vilavat. Samana vuonna
valtion kanssa solmittujen
kauppojen jälkeen puutar-
ha-ala pieneni 2,4 hehtaari-
in. Puutarhassa oli 500
omenapuuta, 826 karvi-
aismarjapensasta ja 528
viinimarjapensasta, vadel-
mapensaita ja taimistoja.
Mielenkiintoista on sekin,
että jo tuolloin Taubilassa
kasvatettiin herkkusieniä.
Puutarhatuotteita vietiin
heti alusta alkaen myös
Helsinkiin Fazerin ravinto-
loihin ja tehtaille. Taubila-
ssa oli oma puutarhamyy-
mä, josta pitäjän väki sai
tehdä ostoksia, ja tuotteita
vientiin myös Käkisalmeen
torille myyntiin.

Taubilan puutarhureita
olivat *Karl Nylander*, *Mik-
ko Arjasalo*, *Olga Silven-
noinen* (o.s. Pärssinen) ja
Oscar Suominen.

Tallissa yli 40 hevosta

Vesivärimaalaus Taubilan
kartanon tallirakennuksesta
kertoo hirsirakenteises-
ta kookkaasta tallista. Sen

edustalla on maakellari.
Hevosia tarvittiin suuren
kartanon töissä, ja lisä-
si talonpojat velvoitettiin
päivätöihin hevosineen.
Vuonna 1921 Taubilaan
rakennettiin uusi kivira-
kenteinen talli. Taubilassa
oli ennen vuonna 1924 ta-
pahtunutta ensimmäisten
traktorien hankintaa 42
hevosta. Keväisin pelloilla
saattoi nähdä äestämässä
kuusikin hevosparia rin-
nan. Kartanon vaunuja veti
parivaljakko, joiden harjat
ja hännät oli leikattu tyy-
likkäästi. Mahtoivatko tus-
sipiirroksen esittämät kreiv-
in kuomulliset kärryt olla
enää Fazereilla käytössä?

Taubilassa pidettiin he-
voshoitokursseja ja -näyt-
telyitä, esimerkiksi 8-päi-
väisen tilaisuuden vuonna
1924 järjesti Etelä-Karja-
lan Hevosjalostusliitto. Lo-
pettajaisiksi pidettiin kurs-
silaisten kesken hevosten
puhdistamis- ja esittämis-
kilpailut. Niissä kunnos-
tautuivat mm. pyhäjärvi-
set *Armas Kaasalainen*,
Väinö Ilvonen, *A. Hieta-
nen*, *Juho Kaasalainen*, *A.
Syrjälä*, *Arvi Federley* ja
Heikki Karpponen.

Kursseille osallistuttiin
myös Sakkolasta ja Räisä-
lästä. Ohjelmaan kuului
hevosten kantakirjaanotto
sekä näyttelyä. Pyhäjärve-
läisiä palkittuja hevosia
olivat mm. veljekset Pusan
Pekka, *Oskari Vanhata-
lon* Putte, *Pekka Tenkase-
n* Oiva, Taubilan Capella ja
Carola sekä *Simo Hämäläi-
sen* Aino. Kunniakirjan sai
Emil Kajanderin Sanelma.

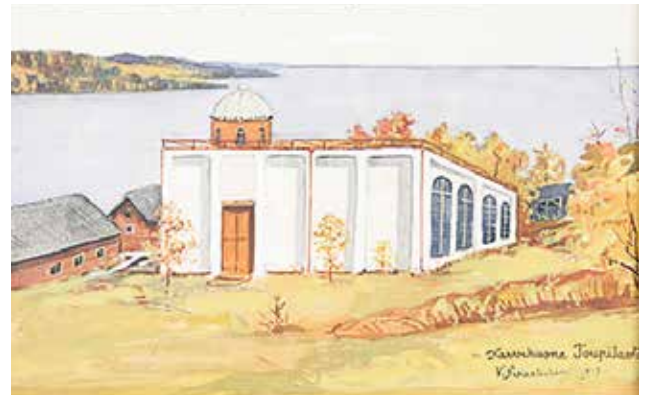
Vuoden 1937 marras-
kuussa pidettiin kuusipäi-
väiset, Suomen Hevon-
jalostusliiton järjestämät
hevostalouskurssit, joissa
myös esitelmien ja käy-
tännön harjoitusten avul-
la kouluttiin hevosmiehiä.
Nämä kurssit myös hui-
pentuivat kilpailuihin ja
esittelyihin.

Taubilan seppiä

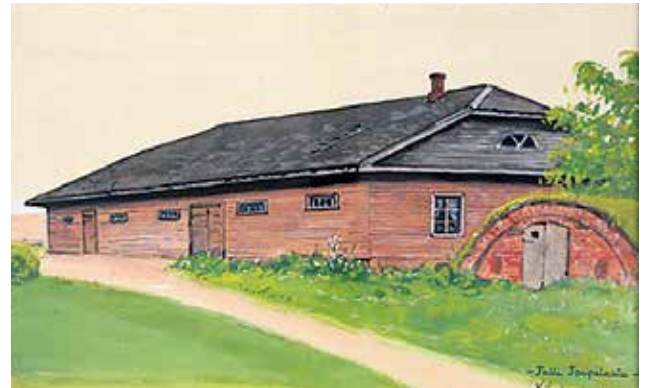
Vesivärimaalauksessa on
Taubilan kartanon harmaa
satulakattoinen pajassa on
päädyn levyinen, kahdella
pilarilla tuettu pulpetti-
kattoinen katos. Lipan alla
on vasemmalla portaat ja
esillä runsaasti pajan väli-
neistöä. Oikealla on pieni
hirsinen varastorakennus.

Taubilan sepistä löy-
tyy Karjala-tietokannasta
muutama: hiitolalaisynty-
nen *Pekka Tuomaan-
poika Parkkali* (s. 1806)
oli seppänä Taubilassa
1850-luvulla. Hän muutti
puolisensa *Riitta Immosen*
kanssa 1859 Jaakkiman
Lahdenpohjaan. Rantasal-
melainen *Juho Viskarinen*
(1821-1876) oli Taubila-
ssa sepänä vuosina
1848-1852, puoliso *Anna*
(o.s. Kettunen). Hän muuti
sepäksi Sortanlahden
hoviin. *Matti Juhonpoika
Tepposen* (s. 1828) puoliso
olivat *Riitta Pakarinen* ja
Ester Veripää. Käkisalme-
sta Taubilaan muutti vuon-
na 1844 seppi *Karl August
Palmgren*. Palmgrenin
puoliso *Ulrika Vilhelmiina*
(o.s. Jernvall) mainitaan
karjakkona ja kieverin pi-
täjänä. Kesälahtelainen
Olli Happonen (s. 1841) tuli
Taubilaan rengiksi 1866, ja
neljän vuoden kuluttua hä-
net vihittiin seppänä palve-
lijatar *Sofia Kojon* kanssa.
Sofia oli muuttanut Jaak-
kimasta Taubilaan vuonna
1864. Leskeksi jäätyään
Sofia avioitui uudestaan
leskimies *Samuel Äijön*
kanssa. Sepätkin asuivat
Taubilan torpissa ja vilje-
livät omaa peltotilkkuuaan,
vaikkakin palkkio käsityö-
läisille tyypillisesti makset-
tiin luontaistuotteina.

Lähteitä:
Taubilan kartano -kirja
Käkisalmen Sanomat
katihaxamk.fi



Vesivärimaalaus Taubilan kartanon kasvihuoneesta.



Vesivärimaalaus Taubilan kartanon tallirakennuksesta, jonka etualalla on maakellari.



Vesivärimaalauksessa on Taubilan kartanon harmaa, satulakattoinen paja.



Torppa Toupilasta; tussityö.



Isot kuomulliset hevostärrit Toupilasta; tussityö. Näillä kärryillä on kuljetettu kreiviä ja kreivitärtäkin.

Ohjelmaa ja palkintoja vuoden 1938 näyttelyn juhlassa

Avauspuheissaan *Juho Pärssinen* Tiituaalta saattoi todeta maanviljelyn kehityneen pitäjässä maamme itsenäisyyden aikana niin, että puutarhatuotteita oli viety pitäjältä 200 000 markan arvosta, kun ennen niitä jouduttiin ostamaan pitäjään. Karjalan Marttapiiriliiton konsulentti *Manja Haltia* korosti puu- ja kasvitarhatuotteiden hyviä puolia ja "tarjosi tiedettä herkullisessa muodossa" Käkisalmen Sanomien toimittajan mukaan.

Argonomi ja johtaja *P. A. Viding* Itä-Suomen Raakasokeritehtaalta, innosti sokerijuurikkaan viljelyyn, kertoen että hehtaarin alan hoitaa 1-2 henkeä parin

viikon aikana ja siltä saadaan keskimäärin 8000 markan rahatulot.

Palkintoja näyttelyssä jaettiin näin:

Omenat, I palkinto: Taubila, Reunasen puutarha ja *Eino Pusa*, II palkinto: Pyhäkylän marttayhdistys, *Matti Pärssinen* Alakylästä, *Onni Pahkala* Kiimajärveltä, veljekset Kukko Tiituaasta, *Pekka Javanainen* Vernitsasta ja III palkinnot: *Pekka Pullakka* Noitermaalta, *Matti Hinkkanen* Pyhäkylästä, kunnalliskoti, *Juho Matikainen* Noitermaalta, *Simo Puranen* Tiituaasta, *Tuomas Kaasalainen* Musakanlahdesta ja *Yrjö Kaasalainen* Hassinmäeltä.

Perunoista jaettiin myös palkintoja ja Taubila palkittiin Ruusunlehti-, Deudora- ja Musta-nimisistä laaduisista. Muita laatuja mainittiin Pauli-, Ben Lomond-, Helmi-, Iso Skotlantilainen, PEPO-, Eldorado-, amerikkalainen ruusu-, Majesteetti- ja Puritaani-perunat. Melkoinen valikoima perunoita oli jo tuolloin pyhäjärveläisissä pelloissa mukuloita kasvamassa.

Juurikasveja saivat I palkinnon *Vihtori Vanhatalo* Porsaanmäestä, II Eino Pusa Salitsanrannasta ja III palkinnon *Tuomas Kaasalainen* Musakanlahdesta. Keittiökasveja Taubila voitti ensimmäisen palkinnon ja niitä ehkä

kuvan kasvihuoneessakin aikanaan kasvatettiin. Fazerin aikana kasvihuoneita oli kaksi.

Sokerijuurikkaista jaettiin palkintoja 14 kilpailijalle, joista voittajan Taubilan lisäksi muut olivat yksityisiä maanviljelijöitä pitäjän eri kylistä. Sokerijuurikkaita arvosteltaessa huomioitiin myös maanviljelijän kasvuhavainnot näytteillä olevien juurikkaitten lisäksi.

Säilykkeistä palkittuja mainittakoon Tiituan, Pyhäkylän ja Alakylän marttayhdistykset. *Väinö Ilvonen* Kiimajärveltä palkittiin hunajasta.

Pyhäjärveläisten elämää Alavudella joulukuusta 1939 lokakuuhun 1941



Noitermaalaisia siirtolaisaittejä lapsineen Alavuden Sapsalamilla. Vasemmalta Pyyllamin talon emäntä ja vanhaisäntä sekä Saimi ja Maija Puranen, Rauha ja Mauri Puranen, Kaisa ja Aino Felin.

□ Anna-Liisa Heikkilä

80 vuotta on pitkä aika. Ihmiset, jotka ovat ensimmäisen evakkoajan kokeneet, ovat joko edesmenneitä tai moni jo niin iäkkäitä, etteivät kykene enää lähettämään muistikuviaan lehteen. Mutta ovat käytettävissä ovat tietolähteet, maisteri *Impi Wiikan* erinomainen Vpl. Pyhäjärven historia ja kopitajamme koulupiirien kyläkirjat. Tässä kirjoituksessa on käytetty pääasiällisenä tietolähteenä Noitermaan seudun historiikin Vaellusvuodet –kirjaa, tilastotiedot ovat Pyhäjärven historiasta.

Pyhäjärven seurakunnan väkiluku 1939 oli noin 7800 henkeä. Talvisodan alkaessa Alavudelle heistä sijoitettiin noin 5000. Alussa olivat majoituspaikkoina yksityiskotien lisäksi koulut. Näin on alkuaikojen majoituksia muisteltu.

Eeva Virkki (o.s. Inkinen): ”Äitini ja pikkuveljeni joutuivat toisten mukana Alavuden asemalta 30 kilometrin päässä olevalle

Rantamäen koululle. Matka tehtiin kuorma-auton lavalla. Veljeni kylmettyi matkalla ja sairastui keuhkokuumeeseen. Ystävällinen opettaja antoi yhden huoneen heidän käyttöönsä ja se edisti veljeni paranemista. Koululle majoitettua siirtolaisjoukkoa oli noin 30 henkeä, mukana *Matti Viskarin* perhe Porsaanmäeltä ja *Mikko Vesalan* perhe Miissuulta. Nukkumapaikkana oli suuren luokkahuoneen lattia. Yhteisen ruuan laitossa naiset avustivat vuorollaan emäntä *Elsa Ylimystä*. Vanhat miehet ja pojat huolehtivat veden kannosta, luokkahuoneen lämmityksestä ja pihateitten lumenluonnista. Isäkin saapui sinne joulun alla.”

Hilja Puranen ja Salme Viitalaakso (o.s. Puranen): ”Jouduimme Sulkavan koululle ja sieltä Luoman taloon. Saimme asuttavaksemme lämpimän kamarin ja olimme siellä sen talven.” *Aune Kähönen* (o.s. Savolainen): ”Jaaman kyläläisiä majoitettiin etupäässä Sapsalammin kylään.

Siellä olivat paikannimet Piispa, Linna, Ritari ja Keisari. Ritarin koululla isännät valitsivat siirtolaisia rekeensä. Pieniperheiset ja aikuiset saivat asunnon helpommin, monien lapsiperheiden oli majoituttava koululle. Keisarissa asui jaamalaisia, Ritarin talossa asuivat *Helena Tauti* ja *Alina Kuronen* lapsineen. Ritarin Siirilän talossa asuivat *Maria* ja *Aune Savolainen* yhdessä Varisten kanssa.

Pienessä talossa oli vähän liikaa väkeä ja kun Variksen vanhemmatkin tyttäret tulivat sinne, muuttivat he naapurin, Keisarilaan. Oltiin talon ruuassa, huollosta maksettiin taloon ruokarahaa. Siirilän Lyyli-emäntä keitti joka toinen päivä ”lihaperunoita” ja joka toinen päivä ”pernoita ja kastiketta”. Myöhemmin Virolaisen vanhaisäntä alkoi saada Sapsalamista kaloja, niin muuttui ruokavalio kotoisemmaksi.

Elvi Vanhatalo: ”Alavuden asemalta meidät vietiin Rantamäen koululle ja edelleen Soukkalan taloon Sulkavan peräkylälle. Soukkalat olivat aivan ihania ja ystävällisiä meille evakoille. Meitä oli vain neljä henkeä; äitini, veljeni

Erik, siskoni Else ja minä. Isä oli sodassa ja hänkin tuli sinne, kun rauha tuli.”

Tässä on kerrottuna muutamia esimerkkejä alkuaikojen majoituksista. Ankeampia tilanteitakin oli. Koulumajoituksista tahdottiin päästä eroon ja muutenkin 5000:n henkilön sijoittaminen Alavudelle oli liian suuri tehtävä. Niinpä pyhäjärveläisiä siirrettiin naapurikuntiin kuten Alajärvelle, Kuortaneelle, Töysään, Soiniin, Lehtimäelle ja Virroille. Pyhäjärven historian mukaan heinäkuussa 1940 Alavudella oli enää 2800 pyhäjärveläistä.

Alavudelle väliaikaiskotiin asumaan jääneitä

Talvisotaa seuranneena välirauhan aikana alkoivat monet etsiä pysyvämpiä asuinpaikkoja. Haluttiin jälleen päästä maahan käsi- ja hankittuihin omia tiloja yksin tai ryhmissä. Suurin yhteishankinta oli Kurin kartanon osto Somerolta. Siinä oli 18 osakasta Pyhäjärven eri kylistä.

Pika-asutuslain säätämisen seurauksena monet Alavudella ja muissa Etelä-Pohjanmaan pitäjissä väliaikaisesti asuneet muuttivat Satakuntaan joko vuokramaille tai uutta kotipaikkaa raivaamaan ja rakentamaan. Mutta ensimmäiseen sijoituspiitäänkin jäätin, sillä lokakuussa 1941 Alavudella asui 786 pyhäjärveläistä.

Tobias Naskali Tolsterniemestä: ”Asuimme koko ensimmäisen evakossa oloajan Alavudella Ranta-töysän kylässä Sahayhtiön talossa.” Myöskään tolsterniemeläiset *Jaakko* ja *Katri Mustonen* eivät muuttaneet Alavudelta ennen Karjalaan paluuta.

Aarne Puranen: ”Asuimme Röysköllä syksyyn 1940, jolloin oli muutettava siitä pois. Saimme hankittua asunnon läheltä Alavuden asemaa, aivan maantien laidasta, Osuusliikkeen ja Kurikan huvilan välistä. Asunnossa oli tupakeittiö ja kaksi huonetta. Omistaja asui Jokivarren kylässä. Perheemme asui

täällä Karjalaan lähtöön asti. Syksyllä -40 ei maansaannista ollut vielä mitään tietoa, ja kun minulla ei ollut mitään ammattia, hain ja pääsin Ylä-Vuoksen maamieskouluun. Se sijaitsee nyt Lopella...”

Eeva Virkki: ”Isäni *Yrjö Inkinen* sai Siirtoväen Huollon apulaisjohtajan paikan Alavuden kirkonkylästä, ja hän sekä äitini ja Jorma-veljeni muuttivat Rantamäen koululta Lapinperän kylään Kankaanpään pikkutupa-asumaan. Yrjö-veljeni jäi sodan loputtua suorittamaan asepalvelusta. Armeijasta vapauduttuaan hän sai työpaikan Alavuden siirtolaisten hevos-tallilta. Pauli-veljeni sai työpaikan Juvan Paloksen kartanosta tilanhoitajana. Minä aloitin tammikuussa -41 emäntäkoulun Kangasalan Saikussa.”

Irja Felin (o.s. Matikainen): ”Meillä oli Alavuden Jokivarressa neljä asuinpaikkaa, viimeisenä Vaisojan talo, jossa asuimme Karjalaan lähtöön asti. Saimme perheen nuorista hyviä ystäviä ja ystävyys on jatkunut näihin päiviin asti”. (vuosi 1986)

Eino Matikainen: ”Vanhempani oli evakuoitu Alavudelle. Kun vapauduin siviiliin, matkustin luonnollisesti ensin heidän luokseen. Sain kuulla, että evakuointi oli suoritettu siedettävästi. Kaikilla oli jonkinlainen asunto. Menevät ikävät tapahtumat pysyivät tiukasti mielessä, kunnes eräänä kesäpäivänä istuessani ”lutin” portailla ja katsellessani kukkivia sireenipensaita tulivat mieleeni erään tunnetun henkilön sanat: Ikävät tapahtumat, joita ei voi muuttaa, täytyy unohtaa. Ajattelin, kaikesta huolimatta elämän on jatkuttava – jos Korkein suo.

Työtä oli vaikea saada. Kaikki työ oli haettava työnvälityksen kautta. Ajattelin kokeilla onneani. Meitä meni samanaikaisesti viisi karjalaispoikaa työnvälitystoimistoon. Marssimme sisälle sotilaallisen ryhdikkäästi. Tärppäsihän se. Meille ojennettiin

käteen paperit, joissa luki: Pohjolan tie- ja vesirakennus, Lappi. Työ oli kovaa, majoituksessa eikä ruuassakaan ollut kehumista. Palkkaa kyllä saimme kohtalaisen hyvin. Oli siinä kuitenkin se hyvä puoli, että pienet sekä isot murheet haihtuivat sinne Lapin kairalle.”

Mikko ja Hilja Matikainen asuivat perheineen Jussi Iso-ahon talossa Alavuden Jokivarrella. Leskeksi jäänyt Riitta-mummo asui myös Mikko-poikansa perheessä. Ennen sotaa Mikko Matikainen oli Noitermaan Osuuskassan hoitaja sekä Noitermaan Saha OY:n toimitusjohtaja. Hänen huolensa eivät koskeneet maanhankintaa, kuten useimpien pyhäjärveläisten. Tästäkin johtuen he asuivat Alavudella kotiseudulle takaisin pääsyyn asti. Molemmissa perheissä, niin Iso-aholla kuin Matikaisella oli suunnilleen samanikäisiä lapsia, jotka ystäväystyivät keskenään.

Kirsti Naskali, jonka äiti oli Matikaisen Annikki-tytär (s. 1928), muisteli äitinsä kertomaa näin:

”Äidin veli Vilho (s. 1930) ja Iso-ahon Heimo olivat ikäkavereita ja he pitivät pitkään yhteyttä keskenään. Talossa asui emännän sukulaistyttö, Kaisa nimeltään. Hän, äitini ja Bertta-tätini (s. 1926) ystäväystyivät ja pitivät yhteyttä myöhemminkin. Kaisa meni naimisiin alavutelaisen *Matti Kontolan* kanssa. Heillä oli maatila Jokivarren kylässä. Yhteydenpito Kaisan ja Matin kanssa jatkui vanhempieni kuolemaan asti. Vierailuja tehtiin puolin ja toisin.”

Yhteydenpitoa, pitempi aikaistakin, on siis ollut, mutta enemmän silloisten lasten ja nuorten kesken. Vanhempien huolena ovat olleet muutot paikasta toiseen ja pysyvän asuinpaikan etsiminen. Lapsuusperheinkin asui otikon mukaisena aikana neljässä eri paikassa. Eikä Karjalaan pääsykään ollut pysyvää.



Matikaisen nuoret Lauri, Irja, Alma ja Eini Alavuden Jokivarrella kesällä 1940. Takana Vaisojan talo.

Osa noitermoisista sai viimeisen leposijansa Alavudella

Kodista lähtö, evakomatka ja vieraat olot koettelivat erikoisesti vanhuksia ja sairaita. Neljän talvikuukauden aikana kuolleisuus heidän keskuudessaan oli yli kaksinkertainen tavallisiin vuosiin verrattuna. Ensimmäisen evakkokauden aikana haudattiin Alavudelle 130 pyhäjärveläistä. Tuon ajan kuolleet vanhuksat Noitermaan seudulta olivat *Heikki Matikainen*, *Mikko Puranen*, *Riitta Löt-*

jönen, *Mari Inkinen*, *Helena Kaasalainen*, *Varpu Tomperi* ja *Matti Rampa* sekä lapset *Aino Vesala*, *Teuvo Vesikko* ja *Lauri Laamanen*. Heistäkin suurin osa sai viimeisen leposijansa Alavuden hautausmaasta.

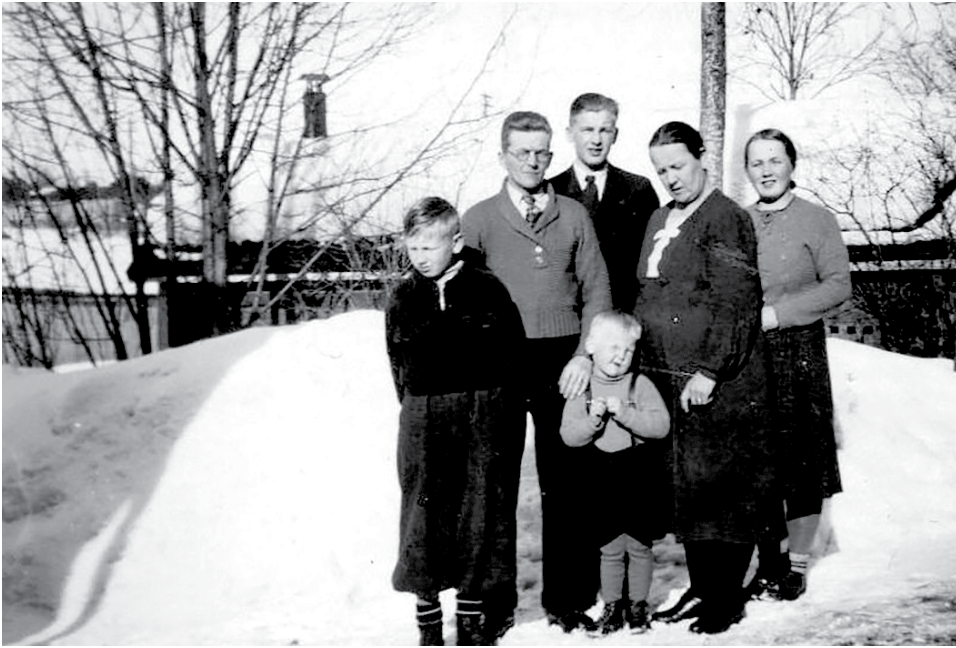
Heikki Mikonpoika Matikainen: ”Muistan talven -40 iltahetket Alavudella Jussi Iso-ahon talossa, evakkokodissa. Kamarin pystyynissa hehkui hiillos ja kaksi 80-vuotiasta Kannaksen

siirtolaisvanhusta, isoisäni Heikki Matikainen ja Paussu-niminen Sakkolan(?) mies tien toiselta puolen muistelivat aikoja kauas taaksepäin. Keskustelu taukosi ajoittain ja kirkas kyynele tipahti paljon raskasta työtä tehneelle kymmenselälle: Kylä työ määttä viel Noitermaaha, mie en enää sin mää, sanoin äijäni meille lapsille. Muutama kuukausi siitä kului, ja vanhaa kannakselaista sukua oleva

vanhus laskettiin maanpoveen Alavuden kirkkomaahan...”

Toini Pelkonen (o.s. Vesikko): ”Pikkuveljeni Teuvo sairastui marraskuun alussa jo kolmannen kerran keuhkokuumeeseen. Tauti sai yliotteen ja hän kuoli 17.11.-40. Maaliskuussa -41 jouduimme saattamaan matkan vaivoista väsyneenä kuolleen Jaaman mummoni *Helena Kaasalaisen* Alavuden kirkkomaahan.”

Evakkoajan muistoja Alavuden Rantatöysästä



Välirauhan aikana 1941 Matti Sipposen perhe Turussa. Työtä oli tarjolla Chymoksella. Esko kävi kansakoulua ja kuului partioon. Koska tilanne vaikutti rauhalliselta, perhe päätti palata erityisesti äiti-Emman toivomuksesta takaisin Noitermaahan. Kuvassa vasemmalta: Esko, Matti-isä, Hannu, Emma-äiti ja Sirkka. Edessä kuopus Kari.

□ Esko Sipponen
Keuruu (s. 1928)

Meidät ja kaksi muuta perhettä sijoitettiin Rantatöysän kylään *Erkki* ja *Liisa Jänikselän* taloon. Talo oli uusi ja iso, punatiilisessä navetassa oli paljon karjaa. Talonväkeen kuului isännän ja emännän lisäksi noin vuoden vanha ja äidin mukaan ristitty Liisa-tytär. Meitä evakoita oli kuusi aikuista ja neljä lasta, joten meidän saapuessamme Jänikselän väen elämä mullistui. Evakkoäidit auttoivat talon töissä niin navetassa kuin muuallakin. Tuvan uunissa paistettiin piirakoita ja sopu säilyi hyvänä. Suomen raskaina hetkinä pidettiin yhtä. Erkki-isäntä opetti minua hevostieheksi. Taloon oli sijoitettu Porsaanmäen kylästä kotoisin olevan ja

vanhemmilleni hyvin tutun *Tauno Kinnarin* kantakirjatamma. Tamman nimeä en enää millään muista. Tauno oli kova hevostiehe ja itse sodassa. Kerran vietiin halkoja eräälle mummulle ja mummo keitti meille pohjalaisittain suolakahvit ja tarjosi herkulliset rieskat. Olinpa polleata isoa miestä minäkin, 11-vuotinen poikanen! Suolakahvin nieleminen oli kuitenkin kova paikka, sillä lapsen suussa se maistui pahalta. Erkki-isäntä katseli juomistani hymyssä suin. Kokemuksesta oppii ja tuon jälkeen pohjalaiset rieskat ovat minulle maistuneet monet kerrat, mutta suolakahvista olen ymmärtänyt kieltäytyä! Rantatöysän kylässä pääsin opettelemaan myös suutarin taitoja. Äidiltä meni huopatussun

pohja puhki, eikä siellä ollut suutaria lähettyvillä. Minä halusin auttaa ja ajattelin, kyllähän minä tuollaisen osaan korjata, olinhan usein nähnyt isän tossunpohjia korjaavan. Kyselin isännältä naskalia ja pikilankaa. Erkki-isäntä haki tarvittavat välineet ja ryhdyin työhön. Kunw äiti sai korjatut tossut käsiinsä, hän katseli niitä hetken ja tokaisti: "Tokha ne kyssyyt miult, et vieläks tuon tekijä ellää, ko käret o ku matikan turvat". Ulkonäköhaitasta huolimatta tossut palvelivat äitiäni kovan pakkastalven. Kesän tullen ja välirauhan koittaessa koko perheeni oli taas koossa ja muutimme Turkuun. Kiitokset Jänikselän väelle kodin antamisesta meille, kun olimme sitä vailla.



Pimeät illat

Ne ovat taas kerran vaihtuneet valoisampaan aikaan. Tuli tässä mieleen noita pimeitä ja pitkien iltojen tarinoita. Olin silloin ehkä siinä kymmenen korvilla, kun naapurin isäntä oli jo iäkäs mies. Hän kävi usein iltaisin isäni kanssa juttusilla. Heiltä tahtoivat aina

jutut siirtyä kummitus- tai paremminkin henkimaailman asioihin. Kuuntelin niitä korva tarkkana ja pelkäsin. Totisesti pelkäsin, istua penkillä räätälin asennossa, kun en uskaltanut pimeän pöydän alle jalkojani laittaa. Ei minusta silti tullut räätäliä.

Olen jälkeen päin miettinyt, että mitä ne kummitukset oikein lienevät olleet. Ehkä ne olivat vain joidenkin mielikuvituksen tuotetta tai ilkkuristen ihmisten aikaan saamia. Niin päätelin erästä naapurin isännän kertomasta tapauksesta. Isäntäkin oli näet keran ollut nuori. Eräänä syyskesänä hän meni Salitsanrannalle sukulaistaan tervehtimään. Illalla hän joutui enojen kanssa nukkumaan aittaan. Enot tekivät lähtöä tyttökylille, sehän kuului sen ajan tapoihin. Häneltä tiedusteltiin, uskaltaisiko poika jäädä yksin nukkumaan vai tulisiko mukaan. Nuori, alle rippikouluikäinen poika pelkäsi kumpakaakin, pimeää sekä

tyttöjä. Pelko joutui vaakalaudalle ja kallistui pimeän puolelle: oli siis lähdeävä toisten mukaan. Miehet kävelivät pitkintietä kylän Riiskan puoleisella laidalla. Äkkiä he hyppäsivät erään riiden katokseen, riisuivat vaatteensa ja käskivät pojan mennä olkkupojen suojaan. Poika katseli ihmeissään ja peuloissaan mitä nyt tuleman pitää. Riiskasta päin alkoi kuulua kärryjen kolinaa. Sieltä oli tulossa joku hevostiehe. Hevonen käveli hiljaiseen, ja ajaja makaili kärryn pohjalla. Tulija lähestyi. Enot alkoivat katoksessa hyppiä nenäkkäin ja hokea: Säk, säk, säk! Hevonen huomasi heidät, seisattui ja kuunteli korvat pystyssä. Mies nousi kärrynpohjalta ja näki

saman kuin hevonenkin. Vaan äkkiä kääntyi hevonen ympäri, täysi laukka päälle ja kohti Riiskaa, että rattaat tärisivät. Välillä kuuluivat piiskan sivallukset, että lujemmin nyt, kun hätä on suuri. Miehet pukivat ylleen ja nauroivat kepposelleen. Poika oli kauhuissaan. Seuraavana päivänä hevostiehe kertoi, minkä ihmeen hän oli yöllä nähnyt. Toiset uskoivat, mutta toiset panivat leikiksi koko jutun. Arimmat pelkäsivät. Mutta haamujen näkijä vakuutti, että kyllä ne olivat kummituksia. Eihän hevonen ihmisiä pelkää. Ruskeitakin olivat. Kyllä ne olivat itse sarvipäitä. Tapauksesta puhuttiin Salitsanrannallakin. Enot nauroivat ja käskivät pojan pitää

suunsa kiinni asiasta. Hän oli hiljaa ja mietti: Jos enot joutuisivat kepposestaan kiinni, mahtaisiko hänkin joutua syylliseksi? Juttu lähti kiertämään pitäjää sellaisena kuin mies oli sen kertonut. Matkalla se kuitenkin paisui valtavasti, ja sai aika suuret mittasuhteet. Lieneepä kerrottu eri kylissä aivan erilaillakin. Silloin iäkkäänä miehenä tätä kertoessaan naapurin isäntä vain totesi: Sen jälkeen en ole haamuja pimeässä pelännyt, eikä vastaan ole muita tullut sarvet päässä kuin lemmiä.

Armas Paajanen

Mauri Hauhian poimintoja,
Vpl Pyhäjärvi nro 5/1962



Alavutelaiset muistelevat

Alavus ennen ja nyt -facebookryhmässä

❖ **RANTATÖYSÄSSÄ** on ollut Vpl. Pyhäjärven lastenkoti. Helluntaiseurakunnan ruokoshuone oli lastenkotina vielä sodan jälkeenkin, kunnes kiinteistö myytiin 1946 Alavuden Puunjalostustehdas Oylle.

❖ **LEIKIMME** lapsena piilosta ja karjalaistyttyä oli etsimässä ja huuhteli "missä työ ootta, oottakstyö navetan kuppeella? Meille outoa murretta.

❖ **KARJAN OSTAJA** oli tullut kysymään karjalasta tulleilta onko itikoita myydä niin olivat ihmetelleet et kuinka he hyttysiä ostaa...

❖ **ÄITINI KOTONA** oli karjalaisen tulon pitänyt varautua monella tapaa, talon karjaa piti seurastaa ylimääräistä, jotta saapuvien eläimille olisi tilaa, uusia/vanhon rakennuksia otettiin asutuskäyttöön ja muunnettiin, mm. luttiratin keskiosaan tehtiin seinät ja varustettiin savupiipulla/kaminalla, jotta siitakin saatiin lämmin asunto, uudet isommat hyyksikät tehtiin.

Isän kotitilalla myös asui lukuisia siirtolaisperheitä. Siitäpä ei ole montaa vuotta kun täällä kävi isäni sopta-ajan parhaan kaverin kaveri. Lapsiluku kartanolla oli melkoinen sotavuotena eikä leikkikavereista ollut puutetta. Isäni ja muistaakseni Salo-niminen poika uivat kilpaa Sammatin yli eikä karjalaisista vastaan ollut paljon pohjalaispojalla jalkoja. Karjalaiset olivat hyviä uimareita. Kerron koskapa hauskaista kaverin kaveri ja isäni aikanaan kertoi saman uintikisajutun.

❖ **TALVISODAN** syttyessä syntymäkodissani Asunmaanmaella väki lisääntyi kymmenellä hengellä yhden päivän aikana. Meillä olivat seuraavat perheet: Karvanen, Hakkila, Kitunen ja Ontruska. Myöhemmin tuli vielä Vesikon perhe.

❖ **PIIRAKOITA** ja kakaroita, kuten pyhäjärveläisen kummisetäni äiti nimitti pyöreitä

piirakoita, pohjalaiset aluksi oudoksuivat. Yksikin mies sanoi: leipä leipänä ja puuro puurona. Ihmetteli, miksi riisi- tai ohrapuuro tungettiin leipäaikinan sisään paistamaan. Itselleni oli suurta herkkua, kun sain kummilassa syödä ohrakakaroita ja lihapottia ja voissa uitettuja ruiskuoria piiraita. Kyytipokana oli ohutta puolukkakiisseliä. Kerran petyin, kun pöytään tuotiin rahkaa. Luulin sitä oikein herkuksi, kun serkkuni lusikoivat sitä maidon kanssa. Minun suuhuni se oli tosi hapanta ja suorastaan pahaa. En muista millä verukkeella pääsin siitä eroon. Olin tuolloin alle kouluikäinen.

Mieleen on jäänyt myös karjalaisen ylitsevuotava kohteliaisuus vieraanvieraisuuden lisäksi. Vieraisille mentäessä isäntäväki seisoi portailla vastaanottamassa ja lähtiessä saattamassa. Kotiin jääneille lähetettiin herkkupaloja kahvipöydästä.

❖ **ASUNMAANMÄEN** historiasa oli juttuja sodanjalta Alavudelta ja evakoista. Eräs erilliseen ravintokulttuuriin liittyvä juttu jäi mieleeni: Jutun mukaan paikallinen väestö ihmetteli, että onko noilla evakoilla joku salainen tapa kiertää elintarvikeseinäntölyä, kun heillä riittää aina lihaa eväslävän päällä. Aikoinaan sitten selvisi, että tuo leivänpäällinen ei ollutkaan lihaa vaan sienä. Sienten käyttö Alavudella ihmisten ravintona taisi olla noihin aikoihin vielä huonosti tunnettua.

❖ **MULLE TULEE** mieleen Alavuden karjalaisen innokkuus kalastukseen. Pyydystivät myös särkiä Kirkkojärvestä ja kuivasuolasivat ne. Hyvin säilyvät ja myös maistuivat.

❖ **MEILLÄ OLI** kaksi huonetta käytössä ja toiseen asutusalutakunta määräsi evakko-perheen, jossa oli kolme sukupolvea ja nuorin lapsi vuoden ikäinen. Hyvin pärjättiin perhe oli karjalaisen tapaan sopesuvia kaikkeen. Meille jäi hellahuone ja evakoille pystymuurilla varustettu huone,

jossa laittoivat ruokansa. rehellistä porukkaa olivat. Meidän ruokakomero oli yhteisessä eteisessä ja sinne eivät kurkistaneet heidän lapsetkaan vaikka ruuasta oli puutetta. Tein kyllä salaa peukaloivoileipiä ikäiselleni pojalle, joka oli aina nälkäinen.

❖ **VANHOJEN** kertomaa: "Eihä mikään taloo sellasta kestä - jatkuvaa paistamista ja keittämistä."

"Ei niin nälkä tuu, jotta mettähä tai kalaha pitää mennä" (sienet, kalat)

Siirtolaisia pidettiin vähän yksinkertaisina, koska "puhuvat niin pitkähä yhyrestä ja samasta asiasta".

Oman lapsuuteni leikkikavereista parhaat taisivat olla siirtolaisperheistä. Ylläolevat lausahdukset tulivat lähinnä pari ikäluokkaa aikaisemmilta eli jotka olivat joutuneet ottamaan vastaan siirtolaiset. Tasaantui aikanaan. Eikä ruokakulttuurin monipuolistuminen ollut suinkaan haitaksi hetken päästä.

Pohjois-Karjalaan tulleet eteläpohjalaisminäni jouduin heti alussa ottamaan tulkin roolin sukuvierailuilla. Länteen tultaes-tartuin itse kapustan varten, että vieraat saivat riittävästi ruokaa. Itävierailulle tulleet sukulaisten olivat pakenemassa ennen aikojaa, koska vatsat eivät kestäneet alituista piirakan syöntiä. Luulivat että on pakko ottaa lisää ettei emäntä suutu! Kuin sadusta Kettu ja kurki vieraisilla.

Pohjalainen isäni otti katto-orrelta kuivan ruisreikäivän ja järsi siitä paloja hevoselle, kun kyläämme muutanut karjalaisemäntä toi lämpimäisiksi paksun vaalean ihananmakuisen "leivän" (pohjalaisittain "limpun") - olivat leipäjanaan ääripäät.

Lasten huomioimista Karjalassa on pidetty tärkeänä. Ainakin juomaa lasiin ja jotain syötävää käteen kuulemma aina. Tosin kotiin tultua on saatettu kysyä myös: "Mitä tarjottiin?" Luulen että pohjalaiskulttuurissa lapsia muistettiin harvemmin. □ti

Kunnalliskodin evakkojen elämää kotini pihapiirissä

□ Aaro Linna

Viiskunta-lehti 6.11.2000

Alavutelaisen Sulkavankylän historiassa ei ole mitään mainintaa Pyhäjärven kunnalliskodista, joka oli sotaaikana rovasti Aaro Linnan kotona Sulkavankylässä. Niinpä hän halusi kertoa alavutelaisille kunnalliskodin vaiheista paikallislehden välityksellä.

Ennen kunnalliskotia meille majoittui Pyhäjärven Enkkuaasta 14 ja Metsäpirtistä 1 henkilö, jotka isä haki nelimittaisella halkooreella Kuorasjärven koululta, jonne heidät oli tuotu Sääksiniemen pysäkillä joulukuun alkupäivinä 1939. Reessä oli sivuilla ja pohjassa laudat ja paljon heiniä, että oli mukavampi istua.

Myös Sulkavankylän koululla oli evakkoja koko talven 1939-40, joten ei koulua tarvinnut käydä, mutta kaikki pääsivät siirtymään ylemmälle luokalle 1940.

Linna-Teposta tuli kunnalliskoti

Kotini pihassa oli kaksi tuparakennusta, joista toiseen, Linna-Tepon taloon, sijoittui kunnalliskodin väki. Sitä ennen oli Enkkuan kylän siirtolaiset sijoitettu meiltä naapuritaloihin, vain *Hiiressä Jussi* asettui meidän puolelle asumaan.

Meillä lapsilla oli jännitystä odotella linja-auton tuloa. Lunta ei tiettävästi paljon vielä ollut, koska onnikka pääsi pihaan asti. Täydestä autosta purkautui 43 hoidokkia. Laudoista oli tehty sänkyjä, joitten välissä juuri ja juuri sopi kävelemään. Mitään yöpöytiä ei sänkyjen välissä ollut.

Pienet henkilökohtaiset tavarat pinottiin pieniin laatikoihin meidän ulkoliiterimme nurkkaan. Varsinkin naishoidokit kaipaivat kehruurukkejaan, jota oli jätetty Pyhäjärven kunnalliskotiin, jonne kukin oli saanut ne tuoda ainoana muuttotavarana.

Myös kylän lapsia oli tullut seuraamaan muuttopuuhia. Meitä ihmetytti eniten munkki, jolla oli pitkä musta parta ja tukka, musta kaapu yllä ja iso ristiriipus rinnalla sekä kädessä isokokoinen venäjänkielinen Raamattu. Utelaisuuttani kerran hiivin rappuja ja raotin ylliskamarin ovea tarkkailakseni, mitä tuo munkki siellä teki. Tuskinpa muut huoneissa olevat miehet ymmärsivät venäjää, kun hän ääneen sitä luki. Pian munkki vietiin luultavasti Kannonkoskelle, jossa Valamon luostarin munkit olivat evakossa. Kannonkosken hautausmaalla on

vieläkin munkkien hautojen vinoristejä.

Pyhäjärven rovasti Wiika piti yhteyttä seurakuntalaisiinsa, myös kunnalliskodin hoidokkeihin. Muistan, kun hän eräänä pyhänä tuvassa aloitti jumalanpalveluksen aamuvirrellä "Taas siunattu päivä nyt luo valoaan", ja virren viimeinen säkeistö, joka nykyisessä virsikirjassa on toisenlainen, alkoi sanoilla "Ja kun kotimaallemme matkustaen, me pääsemme kurjuudestamme", niin lapsen mielellä ajattelin, että pian he varmaan pääsevät pois tästä kurjuudesta ja ahtaudesta ja saavat matkustaa omalle maalleen.

Johtajatar itse kokkina

Radiota ei vanhankodissa ollut, niin johtajatar *Iiris Uusitalo* piti itse joka sunnuntai jumalanpalveluksen hoidokeille hyvin kovalla äänellä. Muistikuvani mukaan hän saarnasi ulkoa, vain virret hän veisasi virsikirjasta.

Johtajatar antoi meidän lasten vapaasti kulkea hoidokkien huoneissa, ja he saivat tulla vapaasti meidän tupaan. Siihen aikaan hoidokeilla teetettiin sopivasti työtä. Syksyisin he olivat nostamassa ja listimässä nauriita ja muita juurikkaita. Osa naisista kutoi meille sukkaa ja rasoja eli lapasia. Äiti antoi heille ruokaa, leipää ja voita. Korttiannokset olivat aikuisille pienet. Johtajatar keitti itse ruoan ja jakoi annokset.

Meidän jatkuvalämmitteinen saunamme annettiin kunnalliskodin käyttöön ja itse lämmitimme savusaunaa. Vähän pisteli jalkapohjia saunan porstuvassa, jossa äiti oli loukuttanut ja lihdannut pellavia. Kunnalliskodin saunassa oli viikon alkupäivät pyykinpesua ja loppuviikolla saunottiin. Näitä töitä johti johtajattaren apuna ollut nuori tyttö, joka hoidokkien kanssa pesi pyykkiä ja saunotti heidät.

Vesi tuli omasta lähteestä kumpaankin tupaan ja navettaan. Eräänä talvena lähteestä loppui vesi, niin se oli haettava läheisestä järvestä ja keitto- ja juomavesi sulatettiin lumesta. Eräänä kunnalliskodin pyykkipäivänä kolme hoidokkia lähti hakemaan vettä sarvikelkalla. Riskirakenteinen Vappu ja kaksi muuta työnsi relekseni, mitä tuo munkki siellä teki. Tuskinpa muut huoneissa olevat miehet ymmärsivät venäjää, kun hän ääneen sitä luki. Pian munkki vietiin luultavasti Kannonkoskelle, jossa Valamon luostarin munkit olivat evakossa. Kannonkosken hautausmaalla on



Pyhäjärven kunnalliskoti oli Alavuden Sulkavankylällä Erkki ja Sanni Linnalla 15.10.1940- 15.8.1945 Kuvassa kunnalliskodin viimeiset asukkaat sotien jälkeen. Edessä istumassa pihapiirin lapsia, vasemmalta Aaro Linna, Sisko Linna, Anja (Herrala) Hautamäki, Aimo Linna, Kari Uusitalo johtajattaren poika ja Sauli Teppo. Takana vasemmalla johtajatar Iiris Uusitalo ja oikealla hänen tyttärensä Sinikka Uusitalo.

Meille tuo auttaja sanoi, että hänellä on kaatumatauti. Hetken päästä kohotuksen saanut nousi ylös ja taas jatkettiin matkaa.

Vajaan viiden vuoden aikana hoidokkeja kuoli paljon. Ruumiit pestiin ruumislaudan päälle ja ennen riiheen kantoa veisattiin virsi. Me lapset olimme tietysti saattamassa. Meiltä oli kirkolle 18 kilometriä, niin isällä oli vähän väliä arkun hakua, kesällä kovilla kärryillä ja talvella reellä. Silloin ei talvella tietä aurattu. Kun isä kuului moniin luottamustehtäviin, niin hän kokouspäivinä samalla toi arkut. Ruumiit saattoivat siksi olla moniakkin päiviä riihessä ruumislaudalla.

Vanhin veljeni Matti oli sodassa kaatunut, mutta Erkki ja Leo-veljeni olivat vielä liian nuoria armeijaan ja tekivät miesten työt hevosten kanssa. Kerran hevosia illastaessaan he pyysivät *Hautamaän Jussia* hakemaan kopalla silppuja apetta varten riihestä. Heillä oli kiire jonnekin nuorten kokoontumispaikkaan hevosella. Sähköä ei siihen aikaan ollut vielä Sulkavankylässä. Joka paikassa oli pimeää, kun ikkunatkin oli määrätty peitettäväksi, ettei takan tuli näkynyt ulos. Jussi juoksi ilman silppukoppaa kauhuissaan ja jotenkin sai sanottua, että hän riihessä kompastui ja kun sai tulitikkuaan valkean, niin hän seisoi kahden ruumiin välissä, eikä hän osannut sanoa, mistä luukusta hän oli päässyt pihalle.

Ruumiit eivät pelottaneet

Me lapset emme noita ruumiita pelänneet, vaikka kävimme riihiladossa kiikkumassa karjalaisten tekemässä kiikkussa. Itsekin hain ruumien hämärässä illassa lehmille ja ajattelin, että niiden ruumiiden sielut taivaasta katselivat meidän touhujamme riihikartanolla niin kuin he eläessään tuvan rappusilla tai pihassa seurasivat meidän leikkejä.

Naapurien lapsia kokoon-tuikin kesäisin pelaamaan pesäpalloa tai lyömään pilppua. Vakituisiin leikkeihin kuului myös nurkka-linna ja möhötyspiilosilla oleminen. Samoin sota- ja poliisileikit. Aimo-veli ja *Tepon Sauli* olivat poliiseja ja me muut rikollisia. Pihapiirissä oli tuohon aikaan paljon vanhoja latoja, kaksi navetarakenusta ja kaksi tallia, joten piilopaikkoja oli runsaasti.

Kun kunnalliskodissa näimme kuolemaa paljon, niin oli luonnollista, että leikimme hautajaisia. Eräs leikki päättyi surullisesti. Kunnalliskodin päässä oli iso hiekkakasa, joka tasoitettiin haravalla sileäksi ja tehtiin käytäviä ja hautoja. Minä halusin olla aina pappi ja siunasin tyttöjen räsynukkeja pahvilaatikoissa. Myöhemmin *Hautamaän Kainon* nukkea ei löytynytkään. Muistan vieläkin elävästi tytön katkeran itkun. Nämä leikit ovat parhaiten jääneet mieleen, kun vielä eläkkeellä hautausrovastina oikeasti siunaan vainajia maan poveen.

Pojasta elokuvaneuvos

Johtajattaren pojalla Karilla oli harrastuksena leikata sanomalehdistä sarjakuvat pois, joita hän liimasi peräkkäin ja käänsi rullalle. Pahvilaatikon pohjaan hän teki neliönmuotoisen aukon. Varsinkin syntymäpäivillään hän yllätti mukana olleet elokuvilla. Aukon toiselta laidalta toiselle hän purki rullaa ja selosti kuvan tapahtumaa. Myöhemmin hänestä tulikin elokuvaneuvos.

Näin vuosikymmenien jälkeen olen ihmetellyt, miten johtajatar apuuttönsä kanssa selvisi työmäärästä silloisissa puutteellisissa olosuhteissa. Kyläläisetkin saivat apua sairauksiinsa johtajattaren luona. Hänen miehensä kuoli sodassa saamiin vammoihin. Mutta kaikki naiset joutuivat silloin tekemään miesten työt. Yhteinen asia yhdisti välittämään ja huolehtimaan toinen toisistaan.

Alavuden vanhan seurakuntatalon tienhaarassa oli viitta: Pyhäjärven sairaala, jossa oli ylihoitajana pyhäjärveläinen diakonissa *Katri Tiittanen*. Vuonna 1949 hän on asunut Pylkönmäen pappilan rippituvan kamarissa ja seuraavana vuonna hän on kuollut. Pylkönmäen hautausmaalla on hänen muistokivensä. Pylkönmäellä asuu vielä (2000) muutamia Alavudelta ja Kuortaneelta tulleita Pyhäjärven evakkoja.

Syksyllä 1945 jäljellä olevat hoidokit sijoitettiin Sulkavankylästä

Alavuden ja Jalasjärven kunnalliskoteihin. Johtajatar Uusitalo sai paikan Merikarvialta. Kun 70-luvulla kävin Alavuden kunnalliskodissa katsomassa viimeistä elossa olevaa Pyhäjärven hoidokkia *Jenny Beglavinia*, niin kohta hän tuns minut.

Kuoltuaan kunnalliskodin asukkaat haudattiin Alavuden seurakunnan hautausmaahan ilmaiseen rivihaudaan. Saattoväkeä ei ollut paljon, vain isä-Erkki, johtajatar ja kantomiehet. Niin kuin heidät oli arvokkaasti ruumislaudalla saatettu riiheen, niin hautajaispäivänä pihan kaikki väki oli jättämässä hyvästit. Nyt on Alavuden kirkon edustalle pystytetty hautausmaalle haudatuille pyhäjärveläisille yhteinen muistomerkki.

Karjalaan, omaan kotimaahansa he eivät päässeet, mutta Jumala oli varannut heille parempaa, taivaallisen isänmaan.

"Ja kun kotimaallemme matkustaen me pääsemme kurjuudestamme, niin huomahan Herramme armollisen me henkemme uskoa saamme. Oi, Jumala, Jeesuksen nimessä suo Sä matkalle autuas loppu." Vanha virsi 527:8.

Rovasti Aaro Linnan kotitalo oli Alavuden Sulkavankylässä. Hänen vanhempansa olivat Erkki ja Sanni Linna. Huh-tikuun numerossa julkaistiin heidän poikansa Erkki Linnan muistelo pyhäjärveläisistä Linnan talossa asuneista evakkoista. Lehtikirjoituksen ja valokuvan antoi lehdesämme julkaistavaksi Anneli Liikala.



Pyhäkylän koulukuva keväällä 1931, oikealla Anni Jormakka ja takana vasemmalla Juho Korhonen.

Poimintoja Juho Korhosen kirjeenvaihdosta

□ Riitta Hirvonen

Juho Korhosen valinta Pyhäkylän opettajaksi 90 vuotta sitten

Anni Jormakka oli jo vuodesta 1924 lähtien toiminut Pyhäkylän koulun yläkoulun III-VI -luokkien toisena opettajana. Alkeisopetus saatiin tuolloin vielä kiertokoulussa. Miesopettajan toimi oli muutaman vuoden ollut sijaisten hoidossa.

E. Hakkarainen ja Talja olivat tutustuneet isään jo hänen

seminaariaikanaan Sortavalassa NKY:n tilaisuuksissa. Niinpä Tuomas Pitkänen jo joulukuussa 1929 otti isään yhteyttä, jotta hän hakisi opettajan virkaa valmistuttuaan keväällä 1930. "Nykyisessä johtokunnassamme on voimakas tunne saada opettaja, jolla olisi halua johtaa pienokaisia Lasten ystävän, Jeesuksen luo. Pyyntömme on, että kun pääsette varmuuteen omista asioistanne, niin meille sen ilmoittaisitte ja jos vaikka Herran tahto olisikin toinen kuin meidän toiveemme, niin senkin meille ilmoittaisitte.

- Naisopettaja olisi halunnut jo aikaisemmin luovuttaa johtajan paikan miehelle, mutta sijaisten takia ei ole voinut."

19.6.1930 "Niin - nyt te olette jo virallisestikin koulumme opettaja. Kuulin tänään, että on jo tullut tarkastajalta vaalin vahvistus.

- Oli aikomukseni vaalipäivän iltana kirjoittaa, vaan kun opettajatar Jormakka tuli kotiin sinä päivänä, niin sanoi sopineensa kanssanne puhelimitse ilmoittamisesta, joten kirje jäi laittamatta. Olin kyllä mukana diakonissan asunnolla, kun puhelimitse

keskustelitte. - Esimiehenne tulee olemaan pastori Vahl."

16.7.1931 "Tervepä mieheen! Kun on kerran heinäaika, niin alotan heinäasiasta. Sinun heinäkasvusi joutui Matti Inkiselle (Ylä-Pekkola) 458 markan hinnasta. Uskalsimme sen hyväksyä ja he jo aloittivatkin heinänteon. Annin osuus jäi Miettiselle 400 markan hinnasta. Lämmittäjäksi koululle tuli Elisa Inkinen siittä Ala-Pekkolasta, 995mk. - Joku tunti sitten kuoli täällä valtuuston puheenjohtaja J. Herra. Hän johti vielä maanantaina kokouksen, jonka kestäessä hän hyvin syvästi loukkaantui erään sosialistin suullisen hyökkäyksen johdosta. Kotimatalla sitten sattui hänelle ns. kohtaus. Lääkäri totesi sen verisuonen taittumiseksi päässä. - Heinänteko luistaa nopeasti, kun on ollut aivan poutia. Sinä kai kovasti yrittelet heinätoita siellä kotipuolella. Eipä tässä muuta kuin hauskaa kesän jatkoa ja ennen kaikkea Jumalan siunausta. Tuomas"

✓ Emil Korhosen kortti vaimolleen Mertalle Vimpeliin evakkoon. Sisarusten evakkoretkestä kerrottiin edellisissä lehdissä.

Kostermaan ja Montruan leimat



□ Antti Hynnä

Luovutettujen alueiden postihistorian harrastaja

Tässä juttusarjan osassa ovat vuorossa leimojen kannalta varsin helpot kohteet, nimittäin Kostermaa ja Montrua. Kostermaan postipysäkki oli toiminnassa 1.5.33-1940 ja siellä oli käytössä yksi pysäkkileima 3205.1 (R4, 29 mm, 20.12.1935). Käsikirjoissa tosiaankin esiintyy vain tuo yksi päivämäärä, mikä johtunee siitä, että Kostermaan pysäkkileimaa tunnetaan vain yksi sellainen kappale, joka esiintyy yhdessä päivämäärällisen leiman kanssa. Minulla ei tuota leimaa ole, joten on tyytyminen Mikkolan & Könösen kirjasta skannattuun kuvaan. Parempi kuva leimasta löytyy osoitteesta <http://www.karjalaleimat.net/>.

Montruan postipysäkki oli toiminnassa 1.5.12-1.1.18, siis varsin lyhyen aikaa. Montruasakin oli käytössä vain yksi pysäkkileima 3206.1 (R4, 22 mm, 10.3.13-?.9.15). Viimeisen leimausajankohdan leimauslienee sen verran tuhrainen, että päivämäärä jää arvailujen varaan.

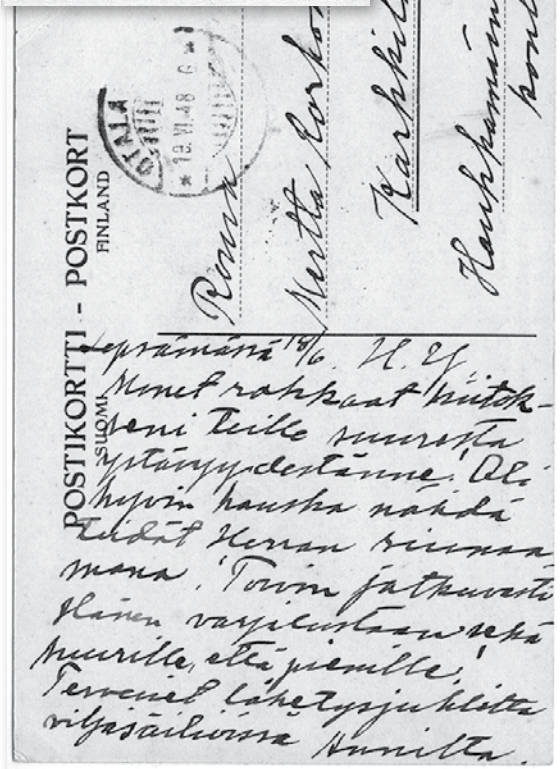
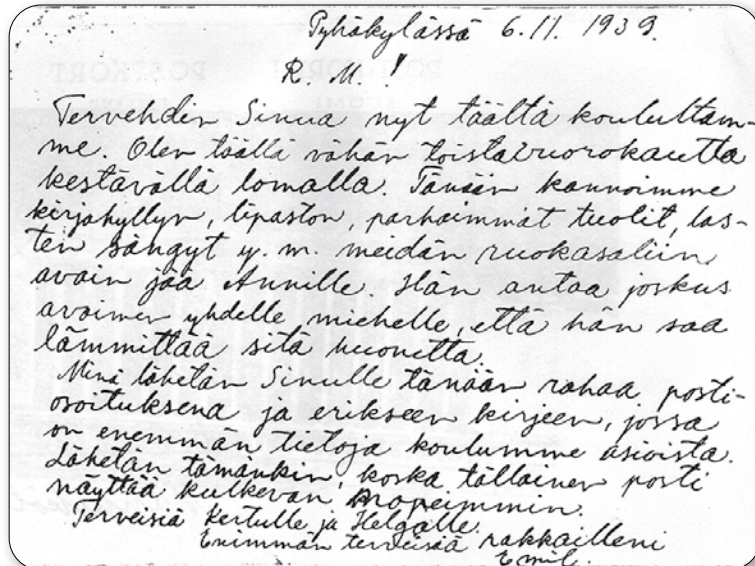
Tuon Montruan leiman alustana toimii ns. "Uuden kotkamerkkisarjan" kauniin sininen 20 pennin merkki. Merkkisarja otettiin käyttöön alkuvuodesta 1911 ja poistettiin käytöstä 1.6.1920. Tämä merkkisarja muistuttaa silloisia tsaarinvallan Venäjän merkkejä, joten lienee selvää, kuka tuolloin saneli Suomen suuriruhtinaskunnan merkkimallit. Suomen itsenäistyttyä nämä merkit kiireen vilkkaa jätettiin pois käytöstä ja tilalle astuivat ns. Saarismallin merkit. Noita 20 pennin merkkejä on painettu peräti 101.163.900 kappaletta, joten varsinaisesta harvinaisuudesta ei merkin suhteen ole kyse. Usein onkin niin, että postimerkillä ei niinkään ole arvoa, mutta kohteen arvoa saattaa siinä oleva leima huomattavastikin nostaa.



Kortit Anni Jormakalta Mertta Korhoselle:

◀ Opettaja Anni Jormakan kortti Nurmijärven Lepsämästä Mertta Korhoselle Karkkilaan 29.5.1948 "Hyvät ystävät. Onko teillä helluntaiaikaan johonkin menoa, ellei niin tulisin siellä pistäytymään. Kirjoita sopiiko vai ei. Pian on jo meillä kesäloma. Pääsee helpotuksen huokaus varmaan monen opettajan rinnasta. Pikaisin kuulumisin, Anni."

✓ Annin kiitoskortti vierailun jälkeen.



▲ Pastori Sem J. ja Elsa Wahl.

S. H. T. ! Helsingissä 30.5.39.
Lähtiehdoksi läinne matkalle oli ai komukseni palata jo sunnuntaiksi. Nyt teidän kuitenkin viipyy ens. viikkoon. Jos katsotte parhaaksi, niin ilmoittakaa torstai-kohtaus jo ensi sunnuntai-ai birkassa kuituttamalla saapivaksi halsonaksenne ajaksi. Varapuheenjohtaja ehkä lienee myös jo matkoilla. Olisi hyvä jos näin ehtis. siinä kotiin. Vaikka kuitenkin lienee kaikille saipivan aikaa jättäisi. Tervehtisin J. Elva

◀ Pastori Wahl kirjoittaa postikortissa Helsingistä Pyhäkylään opettaja Korhoselle kesän kynnyksellä 1934 orpokotia käsittelevän kokouksen ajankohdan sopimisesta.

Juho Emil Korhosen kirjeenvaihto Tuomas Pitkäsen ja Vilho Toivaiasen kanssa 1929-1930 on luovutettu Vpl. Pyhäjärven arkistoon.

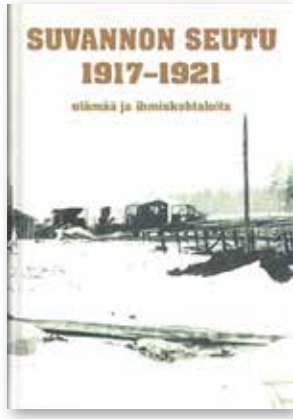
Kostermaa



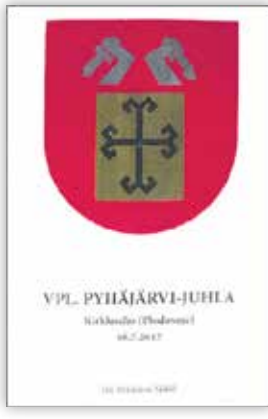
Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön kirjoja ja tuotteita:



Pyhäjärvi-kirja
Reino O. Kukko, Kaarle Viika,
1989, 350 s. Hinta 25 €
Kirja kertoo pitäjämme historiaa sanoin ja kuvin. Sisältää myös muresanaston selityksineen.



Suvannon seutu 1917-1921, elämää ja ihmiskohtaloita
Suvannon seudun paikallishistorian työryhmä, 2015
336 s. Hinta 40 €



Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön 70-vuotisjuhla Kirkkoaholla
DVD-tallenne, kesto noin 1,5 tuntia. Hinta 20 €



Laatokan kevät
Markku Heikkilä
Matkakirja Laatokan ympäri
Hinta 15 €



Matkan varrelta
Hilja Matikainen, runoja
Hinta 20 €



Vpl. Pyhäjärvi pöytästandaari
Suunnittelu Kaarle Viika,
1963. Hinta 42 €

Vpl. Pyhäjärvi isännän viiri
Suunnittelu Kaarle Viika,
1992. Koot ja hinnat:
45 x 300 cm, 6-7 m:n tankoon. 80 €
45 x 400 cm, 8-9 m:n tankoon. 90 €
55 x 400 cm, 10 m ja korkeampaan tankoon. 95 €

Tilaukset ja lisätiedot:
Kirsti Naskali.
puh. 040 719 2692 tai
saatio@vplpyhajarvi.fi
Postitessa lähetyksiin lisätään postituskulut.

NYT TEKSTIT KANSIEN VÄLIIN

Sukutarinat, kylä-, runokirjat, romaanit, kaikki painotyöt lehdistä lomakkeisiin: taitto ja painatus ammattitaidolla



Juuriltaan pyhäjärveläinen
LiperLaser Oy
Riitta Parkkinen
0500 839 839
riitta.parkkinen@telemail.fi

Taubilan kartano

– lahjoitusmaakaudesta Fazerin aikaan



Hanki lahjaksi sukulaisille ja ystäville! 176 sivua, n. 150 valokuvaa, koko B5, hinta vain 30 €.

Kaunista Vpl. Pyhäjärveä, osat I ja II, yhteensä 736 sivua. Koko A4. Hinta vain 95 €.

Lisätietoja ja tilaukset:
taubila@pp.inet.fi tai puh. 040 021 3369
seija.jokinen@netti.fi tai puh. 040 835 5820
Sekä <http://vpl-pyhajarvi.fi/kirjapuoti>
Hintoihin lisätään toimituskulut. Noudettavissa myös hallituksen jäseniltä ilman lähetyksuluja.

Vpl. Pyhäkylä-Seura

Vpl. Pyhäjärvi-seuran tuotteita



Pyhäjärvi Vpl. vaakunapaita
Vanhan varaston loppuunmyynti: T-paita valkoinen pyöreällä tai V-aukolla, helmeharmaa vain pyöreällä kaula-aukolla. Hinta 7 €/paita ja kaksi paitaa 10 €:lla.



Dokumenttielokuva Muistojen järvi, kuvattu vuosina 1939–44 Pyhäjärvellä, mukana Kaarina Pärsisen kirjoittama esite elokuvasta. DVD:n hinta 20 €



Seuran 60-vuotishistoriikki (2017)
Hinta 20 €/kpl, 50-vuotishistoriikki 10 €/kpl ja ostettaessa molemmat historiikit, yhteensä 25 €.



Pyhäjärvi Vpl. -karttamuki
Hinta 10€/kpl

Tilaukset ja tiedustelut:
Kaisa-Liisa Korhonen
puh. 050-5905 433,
kaisaliisako@gmail.com
Postitessa lähetyksiin lisätään postituskulut.

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön adressit



Karjalanneito



Iiris



Kullerot



Valoisa polku



Pyhäjärven kirkon alttaritaulu

Adressi sisältää kaksi tai useampia sisälehtivaihtoehtoja, joista voi valita

sopivimman ja poistaa ylimääräiset. Hinta 12 euroa kappale + postikulut.

Tilaukset: säätiön asiamieheltä

Tilaa Vpl. Pyhäjärvi

Itselleni

Lahjaksi

Osoitteenmuutos

Kestotilaus

1 vuosi

Irtonumero

Tilauhinnat 2020:

kotimaan ja

ulkomaille

35 €/vuosi

Postimerkki
1,60 €

Lehden saaja / entinen osoite (tarpeeton yliviivataan)

Nimi _____

Lähiosoite _____

Postino ja -toimipaikka _____

Lehden maksaja / uusi osoite

Nimi _____

Lähiosoite _____

Postino ja -toimipaikka _____

Päiväys ja allekirjoitus _____

Kiinnostukseni kohde on (kylän nimi): _____

Vpl. Pyhäjärvi-lehti

Säätiön asiamies
Kirsti Naskali
Miharintie 312
37200 Siuro